

MAGYAR LAJDA

HUNGARIA

T. „Dunaposta“

BUDAPEST
Postafiók...

Igazgató és felelősszerkesztő:
dr. Paál Árpád

Laptulajdonos: **SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R. T.**
Törvéyszéki bej. szám: Tr. B. 11/1. Jun. 1938.

Főmunkatárs: **dr. Gyáriás Elemér**

Az egyiptomi nemzeti ellenzék vezére támadta a nyugati nagyhatalmak arabellenes politikáját

Alexandriából jelentik: Nahas pasa, volt egyiptomi miniszterelnök, a jelenlegi nemzeti ellenzék vezére, Alexandriában beszédet mondott. Beszédében élesen támadta a nyugati nagyhatalmak egyiptomi, szíriai és palesztinai politikáját. Kijelentette, hogy az angolok elvesztették az egyiptomi nép rokonszenvét és bizalmát, Palesztinában vérontással és elnyomással gyakorolják mandátumjogaikat, Szíriában pedig Franciaországgal együtt elfojtják a nemzeti mozgalmakat és megszegik a vállalt kötelezettségeket. Hangzott Nahas pasa, hogy a Keletnek föl kell végre ébrednie, helyre kell állítani az egységet, hogy véget vessenek az elnyomás és erőszak uralmának.

tinában vérontással és elnyomással gyakorolják mandátumjogaikat, Szíriában pedig Franciaországgal együtt elfojtják a nemzeti mozgalmakat és megszegik a vállalt kötelezettségeket. Hangzott Nahas pasa, hogy a Keletnek föl kell végre ébrednie, helyre kell állítani az egységet, hogy véget vessenek az elnyomás és erőszak uralmának.

Fehér háború

(P. I.) Már a világháborúban rájöttek arra, hogy a hadviselés eszközei egyre bonyolultabbak és számosabbak lesznek és a hadviselés a frontokról lassan hátrahúzódik és sorompóba szőlítja az ország egész lakosságát. A zsoldos hadsereg régen nem sokat törődött vele, hogy az országok népe milyen lelkiállattal és lelkesedéssel áll háta mögött. Ha a sarcot, az adót behajtották, a zsoldot megkapták, egyforma elszárással küzdöttek, akárki is volt a zsoldbafogadó vezér. A polgári lakosság pedig elszenvedte a hadak dúlását. Legfeljebb fogát csikorgathatta.

Az újkor háborúja általános háború. A hadsereg néphadsereg. A fenntartása a nemzeti gazdaság terhe. Az eszközök hatalmas ipari központok állítják elő és száz pontos sebességgel az hatalmas, bonyolult gépezet, amely az összes erőket az ellenfél letörésére mozgósítja. Az ellenfél igyekszik minden ponton sebet ejteni az általános ellenálláson. A háború, támadás és védelem egyaránt, az egész nép háborúja. Nagyon sok függ tehát a népesség lelkiállattól, lelkesedésétől és kitartásától. Nem lehet frontot tartani belső elégedetlenséggel és bizonytalansággal. Nem lehet sokáig ellenállni bizalmatvesztett népességgel.

Ezen a ponton kapcsolódik be a ma háborújába az ellenfél romboló propagandája. A propaganda a belső frontot akarja szétmállasztani és ezáltal lehetetlenné tenni a külső ellenállást. Ez magyarázza meg, hogy a ma háborújának ez a legártatlanabbnak látszó, de eredményeiben legfélelmetesebb fegyvere nem várja meg a hadüzeneteket; a „fehér háború“, ahogy a romboló propagandát ma már szelvényben-hosszában nevezik, javában áll és az ötletekben, módszerekben egyáltalán nem szűkölködik ez a „fehér front“.

A világháború második évében adták ki „J'accuse“ címen egy „német hazafi“ könyvét, amellyel elárasztották egész Németországot, polgári lakosságot s frontokat egyaránt. A könyv a háborút megelőző diplomáciai jegyzék- és levélváltások alapján bizonyítja, hogy a német kormányzat maradék nélkül háborút akart, az antant pedig utolsó diplomáciai lehetőségekig védte a békét.

A könyv feltétlenül propaganda-kiadvány. Az a bizonyos „német hazafi“ azonban ügyetlenül végezte a dolgát. Annnyira céltalos volt a könyv, hogy ezzel még a benne levő részletgazságot is hihetlenné tette. Olyan eset ez, amikor a propaganda fegyvere visszafelé súl el.

Sokkal több sikert könyvelhetett el a Northcliffe-fele propaganda. Ez már tudományos aprólékossgal és gondnal kutatta a német nép gondolkodásmódját és ehhez alkalmazta hangulateltető, elégedetlenséget támasztó és fokozó, vagy a bizonytalanság érzésének magyart elvető híreit, leveleit és könyveit. Mindig lélektani alapon és sohasem tulzottan. Csak egy csipetnyit az éppen megfelelő kábitóból. Hiszen csipetenként is telíteni lehet egy oldatot, csak türelem kell hozzá. Ez pedig bőven van az angoloknál.

A világháború utáni évek propagandája, amennyiben annak lehet nevezni, a háborús felelősség megállapításának a területén mozgott. Sokan tudományos módszerekkel dolgozó történelemírás látzatát akarták kelteni, pedig a legcélegjegyzet-tebb propagandát üzték. A weimari Németország nem is nagyon védekezett e propaganda ellen. Vezetői maguk is vádlóan léptek fel a császári Német Birodalom vezetőivel szemben. A nemzetiszocialista Német Birodalom pedig a fősulyt a jövőre fekteti. Ez az állásfoglalás nagy igazságot tartalmaz. A világháború még csak két évtized távlatában áll a történelemkutatás előtt. Ez a távlat pedig nem alkalmas, legalább is nem kedvező a tárgyilagosságot történetírásra. Van azonban a háború utáni idők propagandájának egy közös vonása: többnyire elméleti téren mozog. Lehet, hogy ez csak látszólagos jelleg, hiszen a végső cél a meg-

Danzig városállam szenátusa helyreigazító jegyzéket küldött a lengyel főbiztosnak

Erélyesen visszautasította a lengyel jegyzék hangját és állításait. — A lengyel vámfelügyelők akadálytalanul folytathatják szabályos működésüket

Varsóból jelentik: Hivatalos jelentés szerint Chodacký danzigi lengyel főbiztosnak a vámfelügyelő ügyében tett írásbeli lépésére a szenátus elnöke válaszolt. Ennek folyományaként a lengyel vámfelügyelők ellenőrző ténykedése továbbra is fennmarad.

A Havas iroda lengyel körökből szerzett értesülése szerint a danzigi szenátus elnökének válaszijegyzéke leszögezte, hogy sem a szenátus, sem pedig a danzigi vámgazgatóság nem tett olyan lépéseket, hogy a lengyel vámfelügyelőket tevékenységük gyakorlásában megakadályozzák. A válaszijegyzék megállapítja, hogy a lengyel jegyzék ellenőrizhetetlen híreken alapszik és egyben erélyesen visszautasítja a lengyel jegyzék hangját.

Danzigi kifogások a lengyel vámfelügyelők kémkedő tevékenysége és hatásköri túllépésével szemben.

Danzigból jelentik: A danzigi szenátus hatóságai körében rámutatnak, hogy a lengyel vámfelügyelet kérdésében már régóta folyik a vita Danzig és a lengyel kormány között. Danzig hatóságai amiatt emeltek kifogást, hogy egyes lengyel vámfelügyelő tisztviselők úgy hivatali működésükben, mint azon kívül visszaélnek hivatali lehetőségeikkel, illetve hatásköri túllépéseket követnek el. A danzigi hatóságok több lengyel hivatalnokot felsoroltak, hogy azokat katonai és gazdasági kémkedésben értek rajta, vagy hatóság elleni erőszakot követtek el, vagy botrányos életet folytattak, sőt egyikük, egy Suvida nevű, a kalthofi legutóbbi gyilkosságban is részes. Danzig ezek megrendszabályozását, illetve visszahívását követelte.

Másik kifogása Danzignak az volt, hogy a lengyel kormány minden alapos ok nélkül szaporítja a lengyel vámfelügyelő számát. Az 1929-ik évben Lengyelország 27 vámfelügyelőt alkalmazott a danzigi vámhatáron, az 1938-ik évben pedig már 100-at, holott 1929-ben 8 és félmillió tonna volt a danzigi kikötő forgalma, míg 1938-ban ez a forgalom 7 millió tonnára esett alá. Tíz év előtt még félmillió zlotyi volt a kikötőbe érkezett áruk értéke, míg 1938-

ban már csak félmillió volt ez az árúérték. Azonkívül a Danzig és Lengyelország közötti 1920-iki egyezmény 14-ik szakasza szerint a lengyel vámfelügyelő csak általános irányvonalakra vonatkozik, míg a részletes vámolásokat és vámkezeléseket kizárólag a danzigi vámhivatalnokok intézik. Az általános vámfelügyeletről azonban a lengyelek lassankint minden esetre kiterjedő részletes vámmellenőrzést fejlesztettek ki, ami a vámhivatali munkát is megnehezíti, a közönség zaklatására vezet, de egyben jogellenes is.

A danzigi szenátus ezeknek az állapotoknak a helyrehozatalát kívánta több ízben is E követelést legutóbbi jegyzékében is megújította. Természetes azonban, hogy akadálytalanul és teljesen biztosította és biztosítja mind azoknak a lengyel vámfelügyelőknél a működését, akik szolgálatukban a szerződéses előírásokhoz tartják magukat.

A német birodalom külügyi félhivatalos lapja a Rydz-Smigly tábornagy beszéde ellen.

Berlinből jelentik: Rydz-Smigly lengyel tábornagy vasárnapi beszédével foglalkozva, a német félhivatalos Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz rámutat arra a segítő szerepre, amelyet a mai Lengyelország megalkotásánál a központi hatalmak töltek be. A lap szerint a központi hatalmak semmiesetre sem támogatták volna a Pilsudski által vezérelt lengyel légiók munkáját, ha a légiók bevalóltan olyan területekért is harcoltak volna, amelyek nem voltak lengyelek. Később azonban egyes lengyel politikai körök megfélekedtek a Pilsudski irányáról és ma már a lengyel gazdasági élet szerves alkotórészének tüntetnek fel olyan területet, mely éppen az egyik támogató központi hatalom része volt.

A német külügyminiszter nyári pihenőre utazott.

Berlinből jelentik: Ribbentrop német birodalmi külügyminiszter hétfőn nyári pihenőre utazott Salzburgba.

győződés, az igazságot, ezen keresztül pedig a bátor, önbizó tett. Ilyen értelemben minden propaganda a tettek szol.

A konfliktusok ideje sajátos propagandát termel ki. Ez a propaganda már nem elméleti igazságokkal, nem tudományos módszerekkel dolgozik, hanem titkos, de „megbízható” forrásból nyert értesülésekkel terjeszti a bizonytalanságot, a gyengeség tudatát, kiemeli a hibákat, sebezhető pontokat, megvédelmezi a vezetőket, befekteti a legnemesebb törekvéseket is az ellenfélnél. Nem fontos az igazság, az a fontos, hogy minél nagyobb legyen a páni.

Ez a propaganda vonul fel most szemünk előtt szerte az egész világon. Az angol és francia gyarmatokon folytatott német és olasz propaganda valamennyire más természetű. Az önállóságig érett népek nemzeti öntudatára épít, hogy megnyerje őket, vagy legalább is gyöngítse az ellenfelet. A tulajdonképpeni romboló propaganda Kinghall „galambszelíd” magánleveleivel kezdődik. Ezek a levelek a Northcliffe-propaganda fogásaira emlékeztetnek. Barátságos hangon bizalmas dolgokat közölnek. Beismerik, hogy a nagy német népek kevés a rendelkezésére álló nyersanyag, életér. De ezzel azt is elismerik, habár ezt nem akarják, hogy valaki más, egy másik nagyhatalom fogja el előle az életlehetőségeket.

Közben folyik a német propaganda is Angliában. Az angol kormány figyelemmel kíséri ezt a propagandát és legutóbb Sir Samuel Hoare kijelentete, hogy nincs szükség óvintézkedésekre, mivel a német propaganda fanatikus, felőlten, rosszindulatú és többet árt az elindítójának, mint a címzettnek.

Legutóbb az olaszokról írták, hogy magánleveleket fogadni küldeni Angliába, olyan Kinghall-féleket. Ez nem nagyon valószínű, mert előre elkönnyelhető a kudarc. Már csak azért is, mert az eredeti Kinghall-féle levelek is kudarcot valottak.

A „fehér háború” ahogy ezt a mai propagandát nevezik, nem nagy kárt tesz a hadviselők sorai között. Pillanatnyi eredményeket elkönnyelhet ugyan, de állandó, maradandó sikerre nem számíthat. Nem is olyan nagy baj az, ha a szembenálló felek ebben élnek ki harci kedvüket. Néha még az is előfordul, hogy egy-egy eldugott igazság is napfényre kerül a nagy csete-patétban, mint ahogy a Kinghall-féle levelekkel is történt. Csak az lenne szomorú, ha a felek olyan előcsatározásfélének tekintenék a „vörös háború” megkezdése előtt.

Göbbels Velencébe utazott

Berlinből jelentik: Göbbels német birodalmi miniszter hétfőn este Salzburgból Velencébe utazott.

Gazdag kertben

Írta: Pintér József

Nem hiszem, hogy valaha is meggazdagsom életemben. De ha megtörténne velem, hogy hirtelen átlenyűnne abba a világba, ahol tejbene-vajban fürdöm majd, s mindig az lesz ebédre, amit szeretek, kutyáim pedig csak az én fütyömre engedelmessékednek és az urasági gépész sem kergethet el csak egy a tüzösgép mellől, meg a löstállóban is szabadon járhatok-kelhetek s egyszer gazdag sportársaim előtt érthetetlen okokból mégis otthagynom ezt a földi paradíszot: ne csodálkozzék senki.

— Tessék? Mit mondasz? Hogy furcsa fogalmaim vannak a gazdagságról?

Sajnálom, számora örökre ezek az ismertető jelek mutatják a gazdagsággal járó kivételes állapotot. Hatéves lehettem, amikor megismertem a gazdag életet s hiába láttam később szebb, becsülése méltóbb odalait, mint ahogy hiába láttam huszonegy éves koromban a megáradt és ötven ezer holdat elöntő Mississippit, mert a vízáradást nekem a gyerekkoromban látott Mérges nevű hegyi patakocskára rakoncátlanokdása jelenti, alig pár holdnyi árterületével.

Szegénynek születtem, hatéves koromban pedig megbocsáthatatlan könnyelműséggel végleg és felhagyhatatlannal eljegyeztem magam a szegénységgel.

De szép sorjába!

A háborút s az azt követő zavaros idöket a mi családnak is nagyon megsínylette. Apámról nem jött semmi hír, anyámról szakadt teljesen két gyerek nevelésének gondja. Szerenese, hogy akkoriban nem keseregetek annyit fajtánk éhletetienségé-

A széki gazdanap

Beszámoló az erdélyi gazdatársadalom szervezkedésének eredményeiről. — Hogyan termeli ki a falu társadalmát a maga vezetőit

Székről jelentik: Szék községben, Szamos megye legnépesebb magyar lakosságú falujában vasárnap immár harmadik nagyszabású gazdaggyűlést tartották.

A gazdanapon megjelentek az EMGE országos vezetőségének tagjai. A széki magyar gazdák először istentiszteleten vettek részt. Mihály Károly református lelkész igehirdetése után, az iskola nagytermébe vonultak. Elsőnek a gazdakör érdemes elnöke; Mihály Károly szólalt meg, aki üdvözölte a megjelent vendégeket és utalt arra, hogy az EMGE, mint anyaegyesület féltő gondnal és szeretettel dolgozik a gazdatársadalom nyugodtabb megélhetési lehetőségeiért.

Szeghő Dénes rendkívül magas színvonalú előadásban mutatott rá az állattenyésztési feladatokra. Nagy Miklós gazdamérnök az időszerű gazdasági kérdésekről tartott mindvégig nagy figyelemmel hallgatott beszédet. Ezután az EMGE országos elnöke, dr. Szász Pál szólalt fel és részletesen ismertette az utóbbi idők gazdatársadalmunkkal kapcsolatos eseményeit. Az állami élet teljes átszervezése során sikerült módot találni gazdaérdekeink képviselőinek biztosítására is, amely azonban távolról sem jelenti a napi politikába való beavatkozást. A rendi államban a különböző foglalkozási ágak veszik át az irányító szerepet s azt hiszi népünknek is elsőrendű kötelessége a maga jogait érvényesíteni. A belső változások során megadatott a lehetőség a szervezkedésre, amit bűn volna bármilyen okból elmulasztanunk. A gazdatómörülés, az egységes, méltó fellépés, a jobb és többtermelés saját nemzetársadalmi érdekeinké a kulcs. Fontos nemzetgazdasági szempontok követelik meg, hogy a termelés színvonala minőség és mennyiség szempontjából egyaránt magasra íveljen. Az első időkben a bizalmatlanság valószínűsége gyűrűt font körénk, egyes hatósági személyek mindenben „irredentizmust” láttak, de azóta megtört a bizalmatlanság jégkérge. Ma már világos, hogy egységünk, s azon keresztül történő építő szándékaink gyökeresítését hoznak, olyan termést, amire mindenkinél szükség van. A gazdatársadalom keresztény életsemleléte és elhivatottsága kizárja a gyűlölködést a tudja, hogy Erdély földje, ahogy évszázadokon át kenyeret adott az itt lakó ész-szes dolgos népeknek, úgy ezután is el fogja tartani őket. Mi tehát a feladatunk? Többet kell hagynunk gyermekeinknek, mint amennyit örököltünk! De utódainknak is különbeknek kell lenniük! Rajtunk múlik, tőlünk függ, hogy ez így legyen. A mindig erős és szervezett, mindig öntudatos és egységes, — sohasem lankadó társadalom eléri kitűzött céljait.

Szász Pál példákat sorolt fel a gazdaszervezkedés eddigi eredményeiről.

— A szervezkedéssel értük el, — mondotta — hogy a buzaértékesítő bizottságokban első ízben képviselőhöz jutottunk. Az első napokban természetes, hogy nem számíthatunk csodákra, különösebb eredményekre. De a bizottságokban lévő tagjaink azt jelentik, hogy az EGE vidékein — ott, ahol tanfolyamokat hallgattak, ahova némes vetőmagot juttattunk, ahol szakkiadványainkat olvassák, minőségileg kifogástalan termést takarítottak be. Tudott dolog ugyanis, hogy a 80 kg-os búzáknak jóval magasabb az ára, mint a 70-esnek. Az ilyen helyeken azonban nemcsak a buza siker-tartalma volt nagyobb, hanem holdanként is jelentősebb a mennyiség s ennek pedig egyenes következménye: több a jövedelem. Mi a tanulság? A kitartó munkával lényegesen megerősíthetjük jövedelmi forrásainkat, lea pénzünk gyermekeink felnevelésére, vagyunkunk gyarapítására s közösségi intézményeink eltartására.

Ezután a felszólaló az állattenyésztési szindikátusok alakítására, azok révén a fajtákot céltudatosabb tenyésztésére és arra hívta fel a figyelmet, hogy az Okirályságban jó elhelyező piacokat lehet találni.

— Ismételtlen hangsúlyozom — mondotta az elnök, — hogy a falu ki kell termelje a maga vezetőit. Nincs messzi az idő, amikor a szervezett falusi társadalom az egyéneknél szerény anyajáhozjárulásokkal taníthatatja a legjobb eszű gyermekeket, papot, tanítót, orvost, ügyvédet, mesterembereket nevelhet belőlük, akik tanulmányaik befejezése után visszatérnek s tudásukat ott értékesítik. Ezen a téren is példa áll előttünk, az erdélyi románság élete. A háboru előtt, az erdélyi román falu népük legjobb vezetőit adta. A legtöbbször szegény, egyszerű sorsból iskolát végzett fiatal, lelkiileg teljesen egy volt az őt kibocsátó tömeggel s népe ügyének fanatikus szószólójává vált. Azóta az erdélyi többségi nép nagy társadalmi átalakuláson ment keresztül, a különböző pozíciókat a társadalmilag különbek, gazdagok és protekciók foglalták majd el, akik ehese lehetnek tökéletes egészek a széles tömeggel. Megjegyezni kívánom, hogy ezt nemcsak itt mondom, hanem hivatalos tényezők előtt is fejtettem. Nekünk tehát az értelmiségi vonalon is teendőink vannak, amiket meg kell oldanunk.

Az elnöki beszéd után közeledt volt, délután pedig Veress István gyümölcstermesztési előadását tartotta meg. Utána gazdaértekezlet volt. A széki gazdanap a késő délutáni órákban ért véget.

ról, mert elvették volna anyám hátorságát, hogy kereskedőnek csapjon fel. Mégpedig csere-kereskedések.

Ugy kezdődött, hogy egy kiadó nyári zápor itatóspapír-gyurmává áztatta rajtunk a ruhát, mert papírszövetből volt. Anyám ekkor elhatározta, hogy szerez igazi szövetet. Felpakolt egy hátikosár fiáncaemléltta leveles dohányt és éjjel átment kompon a Tiszán. Ott aztán becsérelte szövetre. Később zsírért hozott petróleumot, cukrot, meg én nem is emlékszem már, miért, mit. Ebből éltünk. De mi, gyerekek sem néztük télenül a napot. Zsákkal jártuk a határt és mindent összeszedtünk, amit el lehetett tüzelni: száraz gallyat, vasut mentén a mozdonyról lehullott szenet és diadalmasan vittük haza. Egyedül nagyanyám nem lendített a házhoz semmit. Az ő gondolai mi voltunk. Mennyire szívén viselte gondunkat! Csak egy példát: a felvégen laktunk, s ha az alvégen a gyerekek vertek bennünket, akikkel folyton hadilábon álltunk, meghallotta kétségbeesett ordításunkat és mint a kölykeit védő anyaroslán rohant, hogy kiszabadítson zúzóink kezéi közül.

Azokban minél jobban „vágott be” anyámnak az üzlet, nagyanyám annál kedvetlenebb lett. Nem elégítette ki a neki jutott szerep, a megörzö, oltalmazó, mindenáron szerezni akart ő is. Addig fundálkozott, míg olyasvalamit talált ki, aminél az oltalmazó szerepét össze tudta egyeztetni a szerzővel. Háziasszonyi érvényi közt legtöbbször tartotta, hogy szépen vasalt. Olyan szépen, hogy minden hozzáértőnek feltűnt. Eleinte a falu vezetőinél, a jegyzőknél, kántoréknál dolgozott. Hyenkor jó reggel indultunk a porta felé, ahol éppen vasalni való akadt, almosan talpaltunk mellette a hüvös homokban, mert vitt minket is, az volt a legfőbb kikötése, hogy mi is vele lehessünk. Ő, ezek a kora

reggeli utak! Kezdődő szegény életemnek legszebb emlékei!

Az uraknál nem számított, hogy két kis szájjal többnek kell főzni s különben jó gyerekek hírében álltunk. Minden dicsekvés nélkül mondom: különösen én. Naphosszat kucorogtam a konyha hüvös, piros kővén s az öregbetűs Szentek Elejét silabizáltam. Iskolába még nem jártam, de olvasni már tudtam. Csak éppen az ilyen öreg könyvekkel volt egy kis bajom. Sehogy sem értettem, miért nyomtatták így Fentek Élete, meg Pofony, de nem sokat törődtem vele, a szenteket elfogadtam fenteknek, Pozsonyt pedig Pofonyának.

Öcsém jóval életrevalóbb volt. Elévülhetetlen érdemeket szerzett a megtalálhatatlannak hitt tyukfészkek felkutatása körül, nagy gaudiummal cipelve a legkülönbözőbb helyekről egy-egy kalap tojást.

De ez az élet csak szoktató volt az elkövetkező igazi gazdagság megismeréséhez.

Hogy, hogy nem, a grófék uradalmakban töltik, falunktól körülbelül tíz kilométernyire.

Uradalom ide, uradalom oda: a grófné nem tudott lemondani a jól vasalt ruhazerezte örömről s miután a pusztai asszonyok közül egyik sem mert vállalkozni, meghagyta az intézőnek, hogy kerítsen valakit, akár a föld alul is, aki kedvére tud vasalni. Az intéző bement a faluba s ott ráakadt nagyanyámról.

Mit csürjem-csavarjam: másnap reggel hintó jött értünk s repített Monostorra.

Itt kezdődött s egyben végződött az én gazdag életem. A gróféknak ugyanis nem volt gyermekük és minden pusztai maszatost is agyonajnároztuk, hát még engem, aki valószínűs kis tudós,

Spanyol terrorszervezet leplezte le, mely a külfölddel tartott kapcsolatot

Madridból jelentik: Három nappal ezelőtt — mint ismeretes — Madridban meggyilkolták Gabardon, helybeli rendőrfőnököt. Hivatalos jelentés szerint a merénylet ügyében folytatott nyomozás során a rendőrség terrorszervezetet leplezett le, mely más közhatalmi személyiségek ellen is merényleteket tervezett. A terrorista szervezetnek külföldi kapcsolatai voltak.

Harmincnál több sofőrigazolványt hamisítottak

Temesvár. Saját tud. A közbiztonsági hatóságok nagyüzabáru hamisítást fedeztek fel. Az eddigi megállapítások szerint harmincnál több hamisított sofőrigazolvány került a Bánságban forgalomba. A hamisítást Lugoson fedezték fel. A lugosi forgalmi rendőrség vezetője Temesváron járt, ahol az adóhivatalban a sofőrigazolványok nyomtatványait vette át. Ekkor a pénzügyi tisztviselő megjegyezte, hogy sok sofőrigazolvány kell Lugoson, nemrég is vittek oda egy csomagot.

A rendőrkomiszárt meglepte ez a megjegyzés és kérte a legutóbbi átvételről szóló elismervényt, amelyen a saját nevét látta aláírva, de idegen írással. Az átvételi elismervényt természetesen Lugosra vitte, ahol a bűnügyi osztályon megállapították, hogy az aláírás egy Wollbert Ernő nevű huszonöt éves lugosi szerelőtől származik. Ennek a szerelőnek már többször akadt dolga a rendőrséggel és szélhámos-hajlamait igen jól ismerik.

A szerelő éppen Temesváron tartózkodott. Letartóztatták és Lugosra vitték, ahol a hamisítást beismerte. A sofőrigazolványokat kitöltötte és bucuresti aláírásokkal és pecséttel látta el. Három-négyezer lelt kapott egy-egy hamisított igazolványért. A hamisítványok javarészt Temesváron adta el, ahol egy Rác István nevű sofőr volt a megbízottja. Lugoson Szaluszinszky Ákos huszonhat éves szerelő volt a „helyettese”.

Wollbert Ernő vallomása szerint harmincnál több hamis igazolványt hozott forgalomba.

Mintegy tizenöt személyt meg is nevezett, akik ilyen igazolványt vásároltak tőle. A többi „vevő” nevére nem emlékezik. A nyomozás folyamatban van.

világlátott voltam ezekhez képest.

Félholtra dédelgettek. Reggeli után a grófné személyesen vallott ki, hogy mit szeretnék ebédre, utána számtani tudományomat csillogtattam a gróf ur előtt, aztán le a parkba, a teniszpályára. Figyelnem kellett a játékot, pedig én labdát szerettem volna szedni, mint a berendelt béresgyerekek. Ebéd után gondosan lefektettek. Sokat kell aludni a kisgyerekeknek. Ezzel amitottak. Hát Saska Pistának nem kell sokat aludni?

Pedig az is kisgyerek. Estefelé az istállók előtt sorra vertem a földhöz a pusztai velem egykorúakat. sőt idősebbeket. De miért hagyták magukat? Mert a kastély ablakából figyelte a birkózásokat a gróf s a béresgyerekek ravaszul a földre fekdtek. Akadt olyan is, aki önmagát gáncsolta el nagy buzgalmában.

Napközben még külön istenverése volt rajtam az intező egyik szegény rokona, akitől egyebet sem hallottam, mint „nem illik”.

Mert őt fogadták mellém nevelőnek. Erősen szeptember felé tartott az idő, amikor egyik napon nagyanyám azt kérdezte tőlem, volna-e kedvem örökre itt maradni, mert a grófék örökre fogadnának. Attól fogva, hogy kimondtam az igent, nem volt gy csöpp kedvem sem. Sőt.

Hibetetlen aranyzománcu szépséggel csillant fel minden parányi emlékezetemben, amit eddig átéltem. Egyszerre mindenhez ragaszkodtam, ami otthonom, multam volt. A falu tornyából riakoló tüllök, amit az éjeliőr két pofára fújt. Ivan Ivanovics, az ittrekedt orosz hadifogoly, aki a dokumenti ezüst nyírfákról énekelt estéknként s ha kérdeztünk tőle valamit, csak ennyit felelt: tak, tak, a falusi pajtások: Elek, Jenő, Ali és Lajcsi meg a

Az olasz hadgyakorlatok bevégeződtek

A Po sikság védői visszaverték a támadást. — Szerdán lesz a befejező díszfelvonulás

Rómából jelentik: Az olaszországi hadgyakorlatokat ünnepélyesen szerdán fejezik be. A tényleges gyakorlatok már hétfőn végetértek. Szerdán Torinóban a hadgyakorlaton résztvevő csapatok díszmenetben vonulnak el Victor Emanuel király és császár, valamint a Duce előtt. A hadgyakorlatokról kiadott hivatalos jelentés szerint a védelmet ellátó „kék” csapatoknak sikerült megállítaniuk és áttörniük az ellenfél jelentő „vörös” csapatok támadását és rendkívül gyors hadmozdulattal megverték az ellenséges jobbszárnyat. A „kék” a „vörös”-ket teljesen bekerítették. A hadgyakorlatok

tehát a védelmet ellátó csapatok teljes sikerrel zárultak le.

Az angol légi haderő nagy gyakorlatba kezdett.

Londonból jelentik: Az angol légi haderő hadgyakorlatai kedden reggel 8 órakor nagy szabású harci gyakorlatokkal megkezdődtek. A hadgyakorlatok péntek estig tartanak.

Négy angol torpedóromboló és egy hajóraj-vezérhajó hétfőn befutott Gibraltárba. Az angol hajók rövidesen tovább indulnak Málta felé.

Párizsból jelentik: Darlen francia tenger-nagy a „Volta” nevű torpedó-vadászhajón elindult az angliai Portsmouth kikötőbe.

A japán belső kabinet dönt a német és olasz államokkal való katonai szövetségről

A hadügyi és tengerészeti miniszter ellenzi a szövetségkötést

Tokióból jelentik: Japán politikai körökben nagy érdeklődéssel várják az öt miniszterből álló úgynevezett belső kabinet keddi tanácskozását, amelyen hír szerint dönteni fog a kormány a hadsereg ama követeléséről, hogy Japán haladéktalanul csatlakozzék az olasz-német katonai szövetséghez. Japán katonai körök nemcsak a tervet ellenző Itagaki hadügyminiszter távozására gondolnak, hanem az egész kormány lemondásáért is számolnak, mivel az amerikai-japán kereskedelmi egyezmény felmondása és Anglia magatartásának megváltozása amennyi is megehezítette a kormány helyzetét. Jónai haditengerészeti miniszter szintén ellenzi a tengelyhez való csatlakozást.

A Sachalin-szigeti megegyezés.

Moszkvából jelentik: Moszkvai politikai körök szerint Szovjetország és Japán között elvben létrejött a megegyezés az észak-sachalini köljajtelepek ügyében. Azokat a sajtóhíreket azonban

még nem erősítették meg, amelyek szerint a megegyezést már alá is írták. Beavatottak szerint néhány részletkérdés még elintézésre vár.

Craigie tiltakozott a Jangcse-folyón történt bombázás miatt.

Londonból jelentik: Craigie, tokiói angol nagykövet hír szerint hivatalosan tiltakozni fog a tokiói kormánytól a japán repülőgépek által a Jangcse-folyón bombázott két angol kereskedelmi hajó elpusztítása miatt.

Ujabb szerb-horvát tárgyalások

Belgrádból jelentik: Cvetkovics jugoszláv miniszterelnök és Macsek horvát parasztpárti vezér Karcijában ismét tanácskozást folytatott. Macsek környezete szerint a horvát parasztpárti vezér által fölvetett új eszméket Pál kormányzóherceg elfogadhatónak találja. A hétfői tanácskozásokról Cvetkovics kedden tett jelentést Pál hercegnek.

A francia-orosz tárgyalásokra két tábornok utazott Oroszországba, a francia Doumene (bal oldalt) és az angol Sir Reginald Plunkett-Erle-Drax (jobb oldalt). Tőlük várják a tárgyalások eredményes kimenetelét.

többiek, Nemaz kutyánk s Kormos, a beszélő macska, aki mindig bosszantotta Kismarist nyavogásával:

- Maris, Maris! Mikor mégy férjhez?
- Nyáron, a nyáron.
- Hány párnád lesz?
- Három, három.

Meg az ősszel már iskolába is járnék. Kántor ur vezetne deres reggeleken a jószagu timplomba s egyszer talán majd ministrálok is, abban a szép vörös szoknyában, jaj Istenem!

S legfőképpen anyám! Ne akkor lássam őt, amikor akarom?

Igen, jól főznek itt, nagyon jó minden, de én paradicsomlevest akarok enni, olyat, amelyet anyám főz. Nem baj, ha nincs is benne cukor, de-hogy baj. Azt csak úgy mondtam a multkor, nem is tudom miért. Hirtelen elszántsággal lerohantam a kastélyból s neki az erdők alatt a faluba vezető útnak.

Ezen az esti úton, ezen a tiz kilométeres úton változtam át öntudatos, gyakorló szegényre. Nem tudom miféle erdei szellemek vezettek kézenfogva, de itt éreztem először, hogy milyen jó, ha az ember vándorolhat, milyen jó gyalogolni. Szorongás, félelem nélkül, egyenletes ütemben futni kezdtem a falu felé.

Otthon csak Nemaz kutyát találtam, anyám megint úton volt. Sirva furtam a fejem bundájába s másnap reggel ott talált alva nagyanyám, aki értem jött, miután sehoh sem találtak az uradalomban. Hullott a szidása, mint a záporosó.

— Ne bántsa szolt anyám, mert ő is épp hazáért, külförről, merem, szembefordulva a hegyek mögött felkelő nappal — ne bántsa, apja vére van benne, apja fia... Jön már, jön már ő is haza, hétéves lépteivel...

A „Három Fej” forradalma Afrikában

Nyolcvanegyéves korában meghalt Bushiri, a néger,
aki le akarta győzni egész Európát

Berlin, augusztus hó.

Ötven évvel ezelőtt, 1886-ban, az alig birtokba-vett Német-Keletafrikában négerláadás tört ki, melynek értelmi szerzője egy Bushiri nevű néger-arab félvér volt. Két másik igen művelt néger segítette őt és az egész társaság a *Három Fej Kormányának* nevezte magát. A forradalom rendkívül veszélyesnek látszott, mert közel kétszáz ezer néger csatlakozott hozzá és rettentő kínzásokkal tették

„Ha nem kapitulálnak, megszervezem a négereket!”

Amikor a németek már-már berendezkedtek Kelet-Afrikában és a szokásos módjukon mindenkéltől misszionáriusokkal, majd pedig kórházakkal, orvosi állomásokkal, postahivatalokkal, raktártelepekkel kezdték betelepíteni a gyarmatot, valahol az irdatlan vadonban egy kis néger embercsoport arra határozta el magát, hogy minden erővel megakadályozza a fehér emberek behatolását arra a területre, amely annakelőtte a rabszolgakereskedelem, a karnibalizmus és néhány néger kiskirály rémuralmának színhelye volt.

Német hajó hozta haza Párizsból Bushirit, aki már azzal a tervvel érkezett, hogy a német kelet-afrikai berendezkedés megzavarására mindent elkövessen. Tudjuk, hogy az európai diplomácia rendkívüli féltékenységgel szemlélte az új gyarmatosítók munkáját. Egész bizonyos, hogy Bushiri is alaposan kitanítva érkezett vissza hazájába. A német kolónia katonai parancsnoka akkor Wissman Herman őrnagy volt, aki idejében hallott ugyan a készülő zendülésről, de nem tulajdonított annak fontosságot.

Nagy meglepetésre a Három Fej Kormányának néhány nap múlva elküldötte a futárát Wissmanhoz a következő írásos üzenettel:

„Felszólítjuk önt és az ön császárat, hogy a mai naptól kezdve fokozatosan vonja vissza azokat a telepéseket, akik a mi földünkön igyekeznek birtokaikat megalapozni. A Három Fej beleegyezik abba, hogy a németek megszállva tartásuk a tengerparttól számított hat mérföldnyi sávot s azon kereskedelmet üzzenek. Kijelentjük, hogy Afrika földje elsősorban az afrikaiaké és amennyiben csak egy lépéssel heljebb merészkednének, én, Bushiri Jones, előre jelzem, hogy ezeket a törekvéseket fegyveresen akadályozom meg.

Wissman a néger küldöncnek kintaltatott egy ócska kürtő-kalapot és egy szájharmónikát és ezzel az üzenettel küldte vissza Bushirihez:

„Méltányolom az ön felháborodását, de a telepések helyükön maradnak, önnek pedig melegen ajánlom, foglalkozzék inkább a banánjaival, s ha valami kérelme akad, jelentkezék nálam.”

Huszonegy órában belül hírvél adták az őrnagynak, hogy a Három Fej kormányának mögött álló, eléggé felfegyverzett néger erdőlakók megtámadtak hét német telepet s bár azok szívósan védekeztek, valamennyit a helyszínen irtózatossá kintá-

el láb alól azokat a boldogtalan telepéseket, akik elég elővigyázatlanul a gyarmat rendkívül termékeny belsejében vertek tanyát.

Regénybeillő részleteket közölnek most a német tudományos és földrajzi folyóiratok erről a Bushiriről, aki a véres forradalom leverésének ötvenedik évfordulóján halt meg Zanzibarban, mint egy jómenetelű borbélyműhely tulajdonosa.

sok után lemészárolták, sőt néhány nőt fel is faltak. Wissman őrnagy pedig újabb üzenetet kapott:

„Miután visszautasította felhívásomat a Három Fej nevében ezennel megüzenem önnek és nemzetének a háborút. Példaképpen kiirtottam néhány telepet: ebből láthatja, hogy nem tréfálok. Ha ezeketán sem hátrál meg akaratom előtt, megszervezem Afrika valamennyi négerét és legyőzöm egész Európát! Adok önnek huszonegy órára a gondolkodására.”

Wissman ekkor már látta, hogy az ügyek komolyra fordultak. Arról is meg volt győződve, hogy Bushiri egész pontosan tudja a kémei révén: mennyi és milyen fegyveres erő áll a németek rendelkezésére. A tengerparti városokban és telepeken két nap alatt öt merényletet követte el a fanatizált néger. Bushiri jól számított: a németek alig bírtak ellentállni, ha a csodálatos véletlen arra nem hoz egy német csatahajót, melynek parancsnoka összes tengerészeit azonnal rendelkezésre bocsátotta és bőségesen felfegyverezte a gyarmatosokat.

Tengernagy tárgyal a négerrel

Wissman azonnal támadni akart, de Deinhardt admirális, a hadihajó parancsnoka leintette.

— Önnek fogalma sincs arról, mit jelent a vadonban erdőlakók ellen harcolni — mondotta. —

Élet-halál harc a vadonban

1889 május hetedikén indult meg a kis német sereg, amelyet Hirschberg korvettkapitány vezetett. Néhány napig kielégítő terepen vonult előre a csapat, amely két darab 4.7 centiméteres tábori ágyút, valamint egy hat cm-es hegyitárcsát vontatott egyéb tüzérség híján, míg Bushiri birtokában kilenc, nagyobbára elültöltös, de igen jól hordó 9 cm-es ágyú várta a támadást.

Később, ahol már az őserdő következett, a katonák rendkívül sokat szenvedtek a fojtott hőségben és a maláriát lehelő mocsarak miatt. Minduntalan afrikai komitácsik támadták a menetet. Fák tetejéről, a bokrok mögül zajtalanul dolgozó ijászok küldték mérgezett nyílveszőiket a németek soraiba, melyek nem egyszer voltak kénytelenek szétugrani. Most a felégetett német telepek és egy helyen a kintöcölőphöz köze egy honfitárs testmaradványai rémítették a katonákat, másutt egy asszonyi csontváz látszott, melyről az erdő vadjai lerágták a húst. Egész sor borzalmas látvány, ami bárkinek a szívébe rettegést plántál! A következő napok egyikén három apró gyermek csontváza tűnt elő, amint egy húszméteres fa ágairól a bokájuknál fogva lógtak. Bushiri és társai alapos és igaz afrikai munkát végeztek!

A szerencsétlenségek gyors egymásutánban követték egymást. Egy tengerész valami fonadékba lépett, amely pillanatok alatt megfojtotta. Társa egy kígyóval került össze s bár megölte a hullót, másfél óra múlva maga is kiszenvedett. Akkor még nem voltak szérumok, melyek ezt megakadályozhatták volna!

Igy tartott ez egy hónapon át, miközben a németek hol visszavonultak, hol előbbrehatoltak, bekerítőmozdulatokat végeztek, vagy szemtől-szembe támadtak. Bushiri és társai azonban kiváló katonáknak bizonyultak és valamennyi kísérletet visszaverték.

Végül aztán a németek mégis kioroszakolták a terepen való előrejutást s most szembekerültek

Várnunk kell, míg a dolgok kifejlődnek. Mindenesetre azonnal intézkedem, hogy megerősítéseket kapjunk. Addig is vonja vissza a belső területeken tartózkodó telepéseinket és hívja meg a Három Fej egyikét béketárgyalásokra!

— Ez kapitulálást jelent a négernek előtt! — fakadt ki az őrnagy keserűen. — Ötszáz emberem van, ennyi csak elegendő ahhoz, hogy rendet teremtsék?!

A tengernagy azonban bebizonyította ennek az ellenkezőjét és Wissman követet küldött Bushirihez, megüzenvén neki, hogy tárgyalni szeretne. A követ szerencsésen visszatért és elmondta, hogy egy Jehasi nevű komorónéger, aki egykor tüzér volt, máris építi a szakszerű erődöket a megállapított határvidéken. Bushiri csakhamar előjött a vadonból, vakmerően és fölényesen megjelent a tiszték előtt és különféle feltételeket szabott nekik.

„További hatkilométeres sávban engedélyezem a németek megtelepedését — mondotta —, ha önök biztosítják nekem a helyetteskormányzó állást havonta 5400 márka fizetéssel és megígérik, hogy Kelet-Afrikában egyetlen erődöt sem építenek. Azt sem engedem meg, hogy ágyúkat hozzanak ki a szárazföldre. A kikötőkben nem tartózkodhatnak német csatahajók tizenkét óránál tovább. Két vezetőtársam közül egyiket kinevezik a német hadsereg ezredesévé, a másikat pedig a kereskedelmi ügyek legfőbb biztosává. Ezzel szemben a sávval óriási területet jutnak s ennek a sávnak a nyugalma a saját személyemben garantálom.”

A feltételek természetesen elfogadhatatlannak bizonyultak, a főnöke Wissman pedig oda- szólt a tengernagynak:

— Azt hiszem, legjobb lenne ezt az embert le tartóztatni és egy fejjel megrövidíteni. Akkor már csak két Fej marad...

Deinhardt visszautasította ezt a tervet — elgöbörül —, mert mihelyt Bushiri visszatért a vadonba, Német-Keletafrikát valószínű tűzhullám borította el. A néger azonnal támadásba mentek át és ami az útjukba került, elpusztították. Szabályos háborút üzentek s a sok-sok ezernyi megvadult tömeggel szemben a németeknek csak 25 tiszt, köztük három tábori orvos, 156 altiszt és mindent beleértve 850 ember állt rendelkezésükre. Ezek közül háromszáz igen vegyes népség és fölöttébb megbízhatatlan elem volt: egy csomó szudáni, zulu, askari és somáliai arab vagy néger, néhány török rendőr s egy egyiptomi kapitány.

Most már gyors cselekvésre volt szükség és Deinhardt tengernagy is azonnali támadást rendelt el.

Bushiri első erődjével. Hatszáz méterre voltak az elég tekintélyes vályogfalaktól, de az erődben senki sem mozdult. Csak egy nemesvérű arabs paripa rohant ki az erődéből lovasa nélkül.

— Lőjétek le! — kiáltotta Wissman, aki jól sejtette, hogy az állat Bushiri esetleges menekülésére szolgált. A lovat agyonlőtték, de ugyanakkor Bushiri megnyitotta a tüzet két ágyúval. Gránátjai magasan a németek feje fölött repültek el. Válaszképpen a német ágyúk is megszólaltak és a vályogfalakban óriási réseket ütöttek. Dr. Schmidt tábori orvos száz szudánival a magas fűben rejtőzve megkerülte az erődöt és úgy gondolta, hogy majd a háttérből intéz támadást ellene. Am a néger megakadályozták ebben, két emberét lándzsával leszúrták és az orvosnak vissza kellett menekülni a csapathoz.

Eddig a tengerészek, elcsigázva a nekik szo-

Egyesületek, zárdák, Mária Kongregációk, közösségek nagy lelki haszonnal használhatják a

HAVI VÉDÜSZENTEK

sorozat. — Külön lapokon, az év minden napjára eső szentnek rövid élet- és jellemrajzát tartalmazza, a szent jellemző tanítását, erényét ismerteti.

Ara 165 Lei és portó

Elsőrendű ifjusági beszédanyag:

Dr. Szivós Donát:

A ma diákja

Ifjusági szentbeszédok!!

Ára 120 Lei és portó

katlan öserdei meneteléstől, teljesen kimerülve, használatlanok voltak. A heves puskaropogás és ágyúdörgés közben azonban egy Klimm nevű tengerészörzömester elkiáltotta magát:

— Elég volt! Rohamra, barátaim!

Hiába vetette magát közbe Wisman, a matrózok már szuronyt szegeztek és előretörték. Csak a legvadabb arabok támadnak így, szemtől-szembe! A tengerészek rchamát hiába igyekeztek a négerék még hevesebb tüzeléssel megállítani. Néhány perc múlva a kékkabátosok ott voltak a falak alatt, be-törték a réseken és most emberteien közelharc kez-dődött a gyilkolásban gyakorlott négerék és a ten-gerek üde levegőjéhez, szabadságához szokott vak-mérő matrózok között, akiknek legtöbbször elbódta puskáját és késsel rohant neki a feketéknek!

Nyomukban most már a többiek is előretörték a mire erődbe érkeztek, látták, hogy a matrózok és négerék egy halomban, szinte összefelyva ölik egy-mást. A kések szorgalmas munkája meghozta az eredményt: a Bushiri-négerék, a Három Fej csapa-tai meneküléshez láttak. Mindenekelőtt természetesen maga Bushiri és társai hagyták ott a csata-teret és felhasználva a vadon sűrűjét, pillanatok alatt eltűntek. A többi négereket alig lehetett ki-észni a feldühödött matrózok kezéből. Több száz halott maradt a földhányásokon, a fehérek is súlyos veszteséget szenvedtek, aminek a titka az volt, hogy a legesekeiyebb karcolás is halált jelentett a négerék mérgezett nyílvezzői, lándzsái és kései miatt.

A „Három Fej“ további sorsa

Bushiri és társai ezzel be is fejezték a néme-tek nyugtalanítását; a lecke túlságosan erős volt ahhoz, hogy a négereket újabb kalandba lehessen belevinni. A Fejek visszavonultak oda, ahova valók voltak: a dsungelbe és hosszú éveken át nem lehetett hallani felőlük semmit.

Még a világháborút megelőző esztendőben azonban az akkor már ezredessé előléptetett Wis-sman Zanzibárban találkozott egy igen alázatos, eléggé megtört és öregező négerrel, aki az utcán látta el a fekete borzas fejek rendbehozását. Oda-lépett hozzá:

— Ni, hiszen te vagy a Bushiri! Nem félsz, hogy rögtön felkötöttek?

A néger szélesre húzta a száját és ládikájából kopott, moecosk iratot kapart elő.

— Engem nem lehet felakasztani, mert kegyel-met nyertem az ön császárától s nekem köszön-hető, hogy a gyarmaton békesség van! — felelte szelíden. Csakugyan: kegyelmi iratot mutatott fel és az ezredes kénytelen volt beismerni, hogy a ra-vasz néger a háta mögött bebiztosította magát. Arra a kérdésre, hová lett a két társa, Bushiri csak ennyit válaszolt:

— Tovább akartak harcolni, de én megöltem őket. Ez Afrikában már csak így szokás.

Bushiri azóta is szorgalmasan borotválta a gyapjas fejeket Zanzibárban és nemrég halt meg 81 éves korában.

Hogyan verték le a lettországi kommunizmust?

Németországban is megünnepelték a kommunizmus leverésének huszadik évfordulóját

Húsz évvel ezelőtt, 1919-ben verték le a Balti országokban a kommunizmust. Azokból a katonák-ból, akik akkor ott harcoltak az európai civilizá-ció érdekében, Németországban szövetség alakult és ennek tagjai most ünnepelték meg a húsz év előtti történelmi forduló emlékét. Ebből az alk-alomból nem érdektelen visszapillantani a húsz év előtti forradalmi eseményekre: A mai Lettország, amely részben a Kurland nevű orosz tartományból és részben a Lettföldből áll, a világháború alatt a központi hatalmak megszállása alá jutott. Köz-ben Oroszországban kitört a forradalom és a hatal-mas birodalom Breszlitovszból a Csendes-óceánig bolsevista terror alatt nyögött. A forradalom a Balti-államokra, azaz Észtországra, Lettországra és Kurlandra is kiterjedt, úgyhogy a központi ha-talmak előrenyomuló csapatait megszabadítóként fogadta a bolsevista terrortól küzdő lakosság. Vé-gül is az egész mai Lettország megszállás alá került és a lakosság a kiállott rémségek után fellélegezhe-tett.

Derült égből lesújtó villámsapásként hatott ztán a hír, hogy Berlinben és a többi közép-euró-pai fővárosban forradalom tört ki és a megszálló csapatok nemsokára elhagyják a Balti államok te-rületét. A megszállók kivonulását ugyanis min-denütt nyomon követte a bolsevisták bevonulása. A lakosságnak a megszállás alatt élvezett rövid nyugalmat újabb áldozatokkal kellett megfizetnie.

Ekkor Lettországban „fehér” hadsereg alakult. Ez a hadsereg az első német gárdaosztályból állt, körülbelül három ezer emberrel, ugyancsak három-ezer emberből állt a „vasdivízió” nevű önkéntes csapat és kétezeröttszáz embert szolgáltattott a balti hadsereg önkéntes osztaga, amelyet részben néme-tek, részben „fehér” oroszok és „fehér” lettek ala-kítottak. Ennek a hadseregnek kellett a Balti or-szágokat, azaz, jobban mondván, a mai Lettország-ot a vörösöktől megvédenie. Az ellenfélnek három-szoros túlereje volt.

A lettországi fehér hadsereg először egészen a német határig vonult vissza, 1919 márciusában azonban támadásba ment át, kiűzte a vörösöket megerősített vonalaikból és közvetlenül Rigaig üldözte őket. Riga előtt azonban az offenzíva a pa-rancsnokság határozatlansága miatt hirtelen meg-akadt. Májusban azonban újra megindult a táma-dás és 21-én már Riga bevételére készült a fehér hadsereg.

Lettországban eközben a német csapatok visz-zavonulása folytán kikiáltották a Lettországi Szov-jetköztársaságot.

Leírhatatlan terror tom-bolt az országban. Az „antibolsevistának” nevez-hető lakosságot letartóztatták, a citadellába hur-colták, ahol azután minden törvényes eljárás nél-kül éjnek idején egymás után kivégezték őket. Az áldozatok között egyformán szerepeltek mindazok a lettek, németek és oroszok, akik bármi okból sze-met szűrtak a terroristáknak. A kivégzés előtt leg-többször meg is kínozták őket, hogy újabb gyanúsí-tottak neveit csikarjék ki tőlük, akiknek persze követniök kellett elődjeiket a véres úton. A letar-tóztatottak közül a még életben levőket azután, mikor Rigát a fehérek bevették, a vörösök maguk-kal hureolták, legtöbbször utközben lemészárol-ták és otthagyták a bebonuló fehérek útjában. A borzalmasan megsonkított holttestekről meg lehe-tett állapítani, hogy esonkításuk még haláluk előtt történtek.

Május 21-én négyezer főnyi hadsereg állt ké-szen Riga bevételére. A még itt időző német csa-patok fedezték a hát- és szárnymozdulatokat. Dél-után kezdődött meg az előrenyomulás és egész éj-zakán át tartott. 22-én az ellenség menekült Riga alól és a fehérek nyomon követték őket. Most az volt a feladat, hogy megszállják a Duna hídjait, mielőtt a vörösök légerőpítenék, vagy felgyujtá-nák ezeket. Az ostromló csapatok száma nem en-gedte meg az átkaroló manőver alkalmazását. A fe-hér csapat közvetlen közelről üldözte a rendtele-nül visszavonuló vörösöket, úgyhogy a két ellenfél egyszerre érte el a hidakat. A vörös vezérkar tét-lenül állt és szemmeláthatóan nem tekintette át a fronton történeteket. A visszavonuló vörös katonák azonban kétségbeesett ellenállást tanúsítottak és állandóan lövöldöztek a házak ablakából és a mel-lékutcákból. A fehéreknek így sikerült elfoglal-niok a hidakat és pergőtűzet bocsátani a táma-dásba induló vörösökre. A vörös támadást csirájá-ban fojtották el. Megkezdődött az ellenfél lövetése. Fedezék nélkül lőttek. Érdekes, hogy ezt az első üteget a később ismertté vált Leo Schlageter ve-zette, akit a francia megszálló csapatok 1923-ban, a Rajnavidéken kivégeztek. Ennek az ütegnek a fe-dezete alatt a többi csapatok is felvonulhattak. A tűzérőseget harci készenléte helyezették és megindult a csata. Egy különítményt a citadellába vezényel-tek és így éppen hogy sikerült az ottani foglyokat, azaz azokat, akiknek kivégzésére a vörösöknek már nem jutott idejük, megmenteni.

A csata 23-án reggelig tartott. Riga ekkor sza-bad lett. Rövid pihenő után a csapatok megkezdet-ték a menekülő vörösök üldözését, de még hóna-pokba került, amíg Lettország felszabadult és a lettországi Tanácsköztársaság teljesen összeomlott.

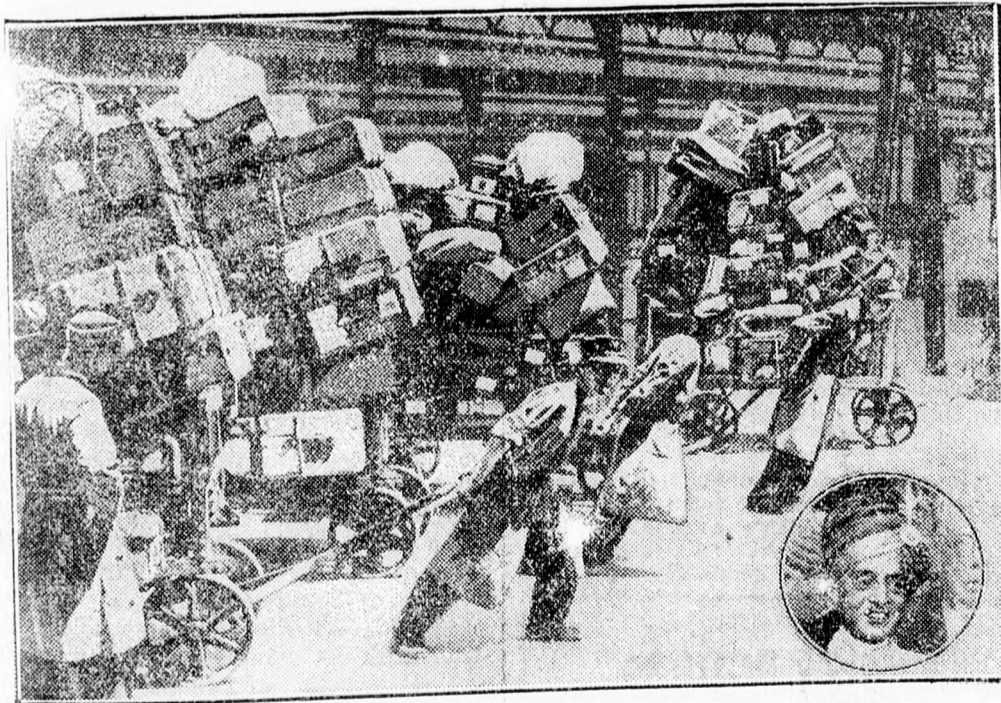
Riga felszabadítása nemcsak a Balti országok szempontjából, hanem egész Közép-Európa eljövendő sorsára döntő hatással volt. Ha ugyanis Ri-gát nem sikerült volna megtisztítani a vörösöktől, a német határ közvetlen érintkezésben lett volna a lett Szovjetköztársaság által az orosz szovjettel és így az új német köztársaság a bolsevik propaganda még sokkal erősebb lett volna.

Nehéz megjósolni, milyen irányt vettek volna ez esetben az események, annyi azonban bizonyos, hogy a szovjetbefolyás a nyugateurópai esemé-nyekre sokkal erősebb lett volna, mint amilyen kü-lönbben volt. A lettországi kommunizmus leverése, a bolsevista előnyomulás Nyugat felé irányuló útjában megtorpant és gátat vetett a további terjesz-kedésnek. Az akkor elgyengült Európát a lett-orosz győzelem berzalmas inváziótól mentette meg, amely meg nem torpanása esetén a tatár, vagy török inváziókra emlékeztetett volna.

H. M. M.

A nagyváradi mozgóképszínházak mősora:

DORIAN: A TURF RÉMEL
APOLLÓ: HÓFEHÉRKE ÉS A 7 TÜRPE
CORSÓ: CSAVARGÓ.

A mysorei maharadza Rómába érkezett. A fiatal maharadza „mindössze” 600 kézbörönddel utazott, amiket a hordárok serege cipelt ki a pályaudvarról.

Szövetkezeti életünk kiemelkedő eseménye: a Sepsiszentgyörgyi Árúraktár házavató-ünnepélye és a nagy- szabású körzeti értekezlet

Több mint négyszáz ember ünnepelte Háromszék, Csík és Brassó megyék s Erdővidék lendületes szövetkezeti fejlődését

Sepsiszentgyörgy, augusztus hó.

Háromszék székvárosának megszokott egyhangu életébe rendkívül mozgalmas életet vitt a Hangya Szövetkezetek Szövetségének házavató ünnepélye és körzeti értekezlete, amelyen megjelentek nemcsak Háromszék, Csík, Brassó megyék és Erdővidék szövetkezeti vezetői, hanem a Hangya Szövetkezeti mozgalom egész vezérkara, továbbá a körzeti hitelszövetkezetek és Háromszék megye vezetői magyar személyiségei.

A Hangya vezérkarából ott láttuk: gróf Haller István elnököt, Tóvisszy Géza vezérigazgatót, továbbá gróf Bethlen László drt, a Hitelszövetkezetek Szövetségének vezérigazgatóját, az építőbizottság tagjait: báró Szentkereszthy Béla elnököt, Tókécs József református esperest, Kovács Balázs római katolikus esperest, dr. Polonkay Tivadar református lelkészt, Szén Mihály unitárius lelkészt, továbbá Imreh Zsigmond Hangya alelnököt, dr. Gál Miklós ig. tagot, Ciobanu Iuliu ki-nevezett ig. tagot, Dósa Albert igazgatót, Ungy Mihály cégjegyzőt, Schuller Rudolf felügyelőbizottsági elnököt s a körzet más neves szövetkezeti vezetőit. A vidék és a város magyar vezető férfiai közül ott voltak: Demeter Béla kollégiumi igazgató, dr. Benedek János alpolgármester, Tóth István EMGE felügyelő, Zethal Ferenc, Tóth Balázs, Páll Ferenc, Kovásznai János, Sz. Szász Béla, Szalay Mátyás római katolikus esperes, Kónya György, Bernát Győző, Benedek Pál, Joós András, Boér birtokosok, Hadnagy Gyula és még sokan.

A kora reggeli órákban vonattal és fogatokkal érkezett szövetkezeti kiküldöttek és vendégek tömege már reggel 8 órára benépesítette a felavatóra kerülő Árúraktár udvarát és belső helyiségeit, ahol változatos kiállítási részletek szemléltették azokat az árucikkeket, melyeket a Hangya fogyasztási szövetkezetek forgalomba hoznak. Az újonnan épített és átalakított helyiségek megtekintése, valamint a szövetkezeti mintabolt bemutatása után a Raktár Öt-utcai helyiségéből gróf Haller István elnökkel az élen elindult a menet a Székely-Mikó Kollégium tornacsarnokába, amelyet zsúfolásig betöltött.

A színpadon lévő zöld asztal mellett foglaltak helyet a Hangya szövetkezeti mozgalom vezetői, akik közül elsőnek gróf Haller István elnök emelkedett szólásra s meleg szeretettel köszöntötte szövetkezeti munkatársait, megnyitotta az ülést. Jegyzőkönyv vezetésére Barthá Sándor református lelkész, hitelesítésére pedig: Jancsó László és Pap István szövetkezeti munkatársait kérte fel.

Az építőbizottság jelentését báró Szentkereszthy Béla, az építőbizottság elnöke ismertette, aki különösen kiemelte a mintabolt létesítésének a célját, mely nemcsak a most működő szövetkezeteknek szolgál mintaképp hanem a létesítendő szövetkezeteknek is, mert a terv további szövetkezetek létesítése.

Ezt követően gróf Haller István tartotta meg nagyvezetésű elnöki megnyitóját, amely mintegy kiegészítője volt annak a nagyvonalú munkatervnek, amelyet a múlt évben a Hangya igazgatósága maga elé tűzött s amiből már három árúraktár átépítését, illetve megvásárlását valósította meg. Külön megemlékezett arról a gondos és szeretetteljes munkáról, amit az építőbizottság végzett, élen báró Szentkereszthy Béla-val, akik valóban tökéletes munkát végeztek.

Gróf Haller elnök nagyvonalú beszámolójából idézzük az alábbiakat:

A sorsközösség megértése.

— Ma egy évvel később, amikor készen áll az épület, megállapítjuk, hogy nem egyet, hanem kettőt építettünk: egyik a látható épület, a másik a láthatatlan: a szövetkezeti eszmének az épülete, a palotája. A téglából valót az emberi kezek rakták össze, a szövetkezeti palotát pedig a szövetkezeti eszme, a lelkek közössége fogta össze... A szövetkezeti eszme keresztény hit, az igazságos és átható munkában való bizalom és az egymás iránt való teljes elismerés, egymás eorsának átértése, elősegítése. Hittünk ebben, hittünk Istenben, hogy megeegít az épület felépítésében és Isten meg is segített. Isten segítségével

és a kölcsönös bizalom, segített ahhoz, hogy az épület felépült, mert bizalom nélkül nincs élet, munka és előrehaladás!

— Ha keressük a magyarázatát, hogy mi volt az a csodálatos erő, ami a sorainkban levő három vallás lelkészeit, tanítóit, továbbá gazda és iparos testvéreinket egy cél munkálásába állította ezt látjuk, hogy ezt a sorsközösségnek a megértése hozta magával. Megértettük tehát a közös sors hívó szavát, egyszóval megértettük a szövetkezés parancsát. Ebben a szellemben fogtunk munkánkhoz: s megépítettünk három Árúraktárt, átszerveztük a technikai osztályt s ebben a szellemben dolgoztuk ki az iskolaszövetkezetek megalkotását. Ugy érzem, hogy szövetkezeti életünk egy mérföldkövéhez értettünk. Ebben a szellemben nyitom meg tehát az értekezletet: ezeket tartuk meg, így éljünk s igyekezzünk minden nap egy lépéssel a szövetkezeti eszme ügyét előrevinni — fejezte be általános éljenzés és taps közepette beszédét gróf Haller elnök.

Az árúraktár forgalma.

Majd Tóvisszy Géza vezérigazgató emelkedett szólásra, aki a Raktárépítés szükségéről és az időszerű szövetkezeti kérdésekről tartott előadást rendkívül nagy érdeklődés mellett. Kiemelte, hogy amíg a Raktár forgalma 1932-ben még mindössze 15 millió lei volt, 1938-ban meghaladta a 39 millió leit. A gyors fejlődés követelte a Raktár átépítését és kibővítését, hogy a forgalom minden fennakadás nélkül és könnyen legyen lebonyolítható. Ezt kívánta népünk érdeke is, ha számára a további szövetkezeti fejlődési lehetőségeket biztosítani akartuk — mondotta a vezérigazgató.

Továbbiak során kitért arra, hogy ma már szövetkezeti életünk nemcsak a termelés, fogyasztás és értékesítés körül kell mozogjon és foglalkozni, hanem ma már a szövetkezet faji erkölcsi és kulturális érdekeit is kell, szolgáljon. Majd a szövetkezeti székely testvérekhez szólva, ezeket mondotta:

— Sziklaszilárd Hangyahűségetek öltött testet és fejlesztette ez intézményt, amely nemcsak szövetkezeti életünknek élő fundamentuma, hanem Erdély kereskedelmi életének is számottevő tényezője.

Az éljenzéssel fogadott előadás után Ungy Mihály cégjegyző beszélt a szövetkezeti mintaboltról, amely a szövetkezeti fejlődésnek és előhaladásnak újabb állomása. Dósa Albert igazgató a Technikai osztály átszervezésével kapcsolatosan azokról a lehetőségekről beszélt, amelyek a fogyasztási szövetkezetek előtt állanak, ha azok kellő sajtótdkével, hozzáértéssel és lelkiismerettel dolgoznak a szövetkezetben tömörült tagok felemelése érdekében. Végül dr. Nagy Zoltán, a Szövetkezés tanára tartott nagyhatású előadást az Iskola szövetkezetek alakításáról, amely tulajdonképpen azonos a szövetkezeti népműveléssel. A szövetkezeti népművelés valóban szövetkezeti magvetés, mert a jövő szövetkezet nemzedékkel az iskolákban kell megkedveltetnünk a szövetkezés gondolatát. Ha a tömegeket szövetkezeti szellemben neveljük, úgy nemcsak meg tudjuk tartani azt, amit eddig alkottunk, hanem tovább is tudjuk fejleszteni. Ezt elsősorban tanítóságunk kell megértse és az új közoktatási törvény szellemben mindent elkövesse: az iskolaszövetkezetek által nyújtott lehetőségek kihasználására.

Az előadások elhangzása után gróf Bethlen László, a Hitelszövetkezetek Központjának vezérigazgatója emelkedett szólásra s meleg szavakkal üdvözölte a gazdasági és hitelszövetkezetek nevében, amelyeknek számos képviselője volt jelen

Bognár Cecil:

PSZICHOLOGIA

A modern lélektan minden kérdésére biztos és határozott választ ad ebben a könyvben a tudós szerző

Ara 242 lei és portó.

az értekezleten — a testvér Hangya-intézmény, az ünnepélyes raktáravató alkalmából üdvözölni. Ez a raktáravató nem helyi jellegű esemény, hanem a szövetkezeti mozgalom egészséges életmegtújulására, amelyben a Hangya és Hitelszövetkezetek szorosán egymás mellett haladnak, mert ha munkaterületük nem is ugyanaz, de céluk mindenben közös.

A fiatalság is sorompóba áll.

Továbbiak során az elhangzott előadásokhoz Gyallay Papp Sándor egyetemi hallgató szót hozta az ifjuság nevében és a szövetkezeti neveléssel kapcsolatban javasolta, az egyetemi ifjuságnak bevonását a szövetkezeti mozgalomba. Utalt arra, hogy a törvény a főiskolák ifjuság köteleességévé teszi a társadalmi szolgálatokat, amit a magyar főiskolák ifjuság éppen a mi szövetkezeteinknél végezhet eredményesen. Timár József a város iparos társadalmának vezetője, az iparosság szövetkezeti bekapcsolódásáról beszélt és ebben a gondolatban üdvözölte az értekezletet.

Végül Tókécs József esperes, málnási szövetkezet vezető elnöke mondott hálás köszönetet a körzeti szövetkezetek nevében gróf Haller István elnöknek, hogy fáradságot és akadályt nem ismerve, megvalósította az árúraktár átépítését.

A nagyszabású értekezlet, amely szövetkezeti életünknek rendkívül tanulságos és kiemelkedő eseménye volt, gróf Haller István elnök zárószavaival ért véget. Az értekezletet 300 terítéken közbéd követte, amely méltóan fejezte ki a sepsiszentgyörgyi körzeti szövetkezőknek példás feyelmezettségét és öntudatos magatartását, mely a jövő szövetkezeti fejlődésnek egyik legbiztosabb záloga.

Öszre elkészül a szálva—visói vasútvonal

Erteljesen folynak a CFR új vonalainak építési munkálatai

Bucurestiből jelentik: Tegnap délután a CFR vezérigazgatóságának székhelyén, Macovei ménnök-vezérigazgató jelenlétében volt a beiktatása Enachescu ügyvédek, az államvasutak új helyettes vezérigazgatójának, aki a közgazgatási ügyeket fogja vezetni. Hatásköré alá fognak tartozni a személyzeti, az orvosi, a jogügyi, valamint az ellenőrzési osztály. Ezideig Enachescu ügyvéd a közlekedésügyi minisztérium jogügyi osztályának vezetője volt.

A CFR vezérigazgatósága elhatározta, hogy augusztus 15-én bezárja az államvasutak giulesti kiállítását.

Macovei ménnök augusztus 4 és 5-én legfőbb munkatársának kíséretében ellenőrző útát tett a Kisilva—dornavatrai úton. A vezérigazgató megvizsgálta azokat a teendőket, amelyek e nagyszabású román mű végleges befejezéséhez szükségesek és megtette az intézkedéseket, hogy az Erdély és Bukovina közötti közlekedési lehetőségek ki legyenek szélesítve. E célból új vasutakat fognak építeni Dornavatra, Därmánesti, Kisilva és Dés között. Ellenőrző útján Macovei ménnök és munkatársai kijelölték azokat a helyeket, ahol sinpár szaporítása igényeltetik, valamint ahol új állomások építése szükséges. A helyszíni vizsgálat eredményeképpen megállapították azt is, hogy milyen új vonatjáratok beállítására és sebességfokozásra volna szükség. A vezérigazgató ezután meglátogatta a Szálva és Visó között építésben levő útát. E vonal hivatott megteremteni az összeköttetést Észak-Erdély és Máramaros között és kiküszöbölni az olyan nehézségeket, mint amilyenek a közelmúltban is voltak, amidőn Csehszlovákia lecsatolásából kifolyólag lezárták a Sziget és Halmi közötti útszakaszt és az izolált Máramarost csak igen nagy nehézségek árán lehetett élelmezni. A munkálatok ezen a vonalon folyamatban vannak, úgy Szálva, mint Visó felől. Jelenleg 8 kilométeres útszakasz van munkában és valószínű, hogy az ősz folyamán ezt a vonalat befejezik. Az építési munkálatok igen nagy nehézségekbe ütköznek, mert két óriási alagút építése szükséges. Az alagutak egyike kb. két kilométer hosszú lesz. Ugyszintén hidak és számos viadukt megépítésének szükségességével számolnak. Macovei ménnök meglegedését fejezte ki a munkálatokat vezető ténylezőknek és kihangsúlyozta előtűtik e munkálatok fontosságát az ország gazdasági fejlődése érdekében.

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Nagyvárad, H. Károly király-út 5. sz.

ELŐFIZETESI ARAK: Belföldön: Egész évre 900, félévre 450
negyedévre 225, egy hóra 75 lel.

Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepen 24 fillér.

Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037

Telefon: 12-27.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

Időjárás

A bucuresti időjárásutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Délnyugati szél, felhőzet növekedés, egyes helyeken zivataros esők, a meleg még fokozódik.

GHELMEGEANU MINISZTER AUTÓ-BALESETE. Bucurestiből jelentik: A bucuresti-ploesti országúton hétfő délután hat óra körül autóbaleset érte Ghelmegeanu közlekedésiügyi minisztert. A miniszter gépkocsija Potigrafa falu közelében összeütközött egy taxival s az összeütközés következtében a miniszter karján kisebb törést szenvedett. A taxi hat utasa megsebesült.

Zürichi zárlat. Párizs 11.73 fél, London 20.73 háromnegyed, Newyork 443, Brüsszel 75.25, Milánó 23.30, Amszterdam 235. 62, Berlin 177.70, Szófia 540, Prága 15.17 fél, Varsó 83.40, Belgrád 10, Bucuresti 325.

SZEPTEMBERBEN KÖZSÉGI VÁLASZTÁSOK LESZNEK A BÁNSÁGBAN. Temesvár. Saját tud. A királyi helytartóságon megbeszélést tartottak, amelyen szóba kerültek a közigazgatási választások. Mivel az előmunkálatok befejeződtek, a választásokat a jövő hónapban meg fogják tartani.

NAGY ÜNNEPSÉGGEL ÜLTÉK MEG A MARASESTI CSATA ÉVFORDULÓJÁT. Bucurestiből jelentik: A márastei csata 22 éves évfordulóján nagy ünnepségeket rendeztek a márastei mezőn. A katonai és polgári hatóságok képviselőin kívül számos egyesület küldöttsége vett részt az ünnepségen. A hősök lelkiüdvéért tartott istentisztelet után Ciopron tábori püspök tartott beszédet. Ezután Ionescu, Márastei polgármestere, Apostol rokkant-kapitány, Lauti tábornok, hadtestparancsnok és még többek beszélték. Az ünnepség után katonai s a különböző egyesületek tagjainak felvonulása fejezte be az emlékünnepeket. A márastei ünnepségek során egy zászkocsát megtöltöttek a hősi halottak vérével átitatott földdel. A földet egy urnába helyezik el s azt október 29-én a baleici királyi kápolnába viszik s ott a világháborús időkben, a sebesült katonákért annyi jót tevő Mária anyakirályné szíve mellett kap helyet.

ÜNNEPSÉG VOLT PETŐFI KOLTÓI SOMFÁJA ALATT. Nagybánya. Saját tud. Petőfi Sándor halálának kilencven éves fordulójára alkalmából Koltón is szép ünnepséget rendeztek, az egykori Teleki kastély parkjában. Az ünnepélyre mintegy ezer főnyi közönség gyűlt össze a közeli községekből és a távolabbi városokból, megható kegyelettel keresték fel ezt a helyet, ahol a lángelkű magyar költő legszebb verseit írta. A park egyik részében áll az öreg Petőfi-somfa, alatta kőasztal. Ezen az asztalon írta Petőfi a „Szeptember végén” című halhatatlan elégiáját. A kedves ünnepségen Oláh Sándor nagybányai református lelkész mondott ünnepi beszédet. A műsor további része tárogatószókból, karénekekből és előadásokból állott.

Egészségügyi kihágás miatt ötezer lei bírságra ítélték egy aradi életteremtulajdonost. A arról jelentik: Ez év tavaszán dr. Armbrüster János, városi állatorvos ellenőrző szemlét tartott az aradi Dácia étterem konyhájában. A helyszínen husz után való kutatás közben az állatorvos betekintett a világító udvarba, papírba zongyolt kolbászt talált, a konyha kövezetén pedig halakat. Jelentése alapján a városi egészségügyi szolgálat 5000 leire megbírságolta a tulajdonosokat. A törvényszék most foglalkozott a tulajdonosok fellebbezésével és a jegyzőkönyv adatait bizonyítottattnak véve, a bírságot helybenhagyta. A tulajdonosok a táblához fellebbeztek újabb megbírságolásuk ellen.

AGYTRÓSZTÓT AKAR SZERVEZNI A VILÁGVÁLSÁG MEGOLDÁSÁRA EGY ANGOL KÉPVISELŐ. Londonból jelentik: Arthur Greenwood képviselő, a munkáspárt helyettes vezetője, Colne Valleyban tartott beszédében agytrószta alkutását sürgette a nemzetközi helyzetben rejlő súlyos gazdasági problémák megoldására, melyek elintézése elsősorban Anglia feladata.

MEGHALT BERENCZEI KOVÁTS BÉLA. Szatmárváradban hétfőn délután temették el a közönség népszerű földbirtokosát, járdánházi és berenczei Kováts Bélát, aki korábban a kulturmérnöki hivatalnak is főmérnöke volt s a Szatmármegyei Gazdasági Egyesület elnöki tiszttségét viselte. Dédunokája annak a berenczei Kováts Lászlónak, aki Széchenyi Istvánnak volt a titkára s a Tisza-szabályozás munkálataiban is egyik kiváló munkatársa. Maga az elhunyt a talajrendezésben nagyképzeltségű szakember volt és igen jeles gazda. Két gazdatársai pár évvel ezelőtt a szenátorságra is jelöltek. Hosszabb idő óta súlyos betegség állította meg közhasznú életpályáját s ennek a hosszú szenvedésnek vetett véget szombaton a halál. Eltelt 59 évét, miből 30 év telt el boldog házasságban. Szerdán reggel 10 órakor lesz a szatmári székesegyházban szentmise az elhunyt lelkiüdvéért. Halála fájdalmas veszteség az egész romániai magyar társadalomra. Legközelebbi hozzátartozóiként a szatmármegyei nagymultu berenczei Kováts-család tagjai gyászolják, továbbá a kisléghi Nagy-család és a sédeni Ambrózy-család.

Dr. Gálos László: Vasárnapok, ünnepnapok

című könyve, amely minden vasárnapra és ünnepnapra lelkiolvasmányt ad. Anyaga a vasárnap liturgikus szelleméből való, érdekes, gyakorlati és mindenkinek alkalmas.

Ára kartonkötésben 240 Lej és portó

HUSZONÖTMILLIÓ LEIES VALUTABIRSA. Galatiból jelentik: A törvényszék Boris Fleischer gabonakereskedőt 50 ezer lei pénzbírságra és a Nemzeti Banknak fizetendő huszonötmillió lei kártérítésre ítélte, mivel nem fizette be a Magyarországra és a régi Ausztriába kiszállított gabonamennyiségek után kapott valutát.

Összetört a főpostai telefonfülkéj egy részeg ember. Marosvásárhely. Saját tud. Zacharanszki Mihály rovtomultu ember, aki régebbi bünességei miatt kiszabott büntetését csak a napokban töltötte ki, tegnap délelőtt részegen megjelent a főpostán, ahol nagy botrányt csapott. Majd mikor a tisztviselők kiutasították, a telefonfülké felszerelését és a telefonhuzalokat rongálta meg. A részeg embert csak a kihívott rendőrség segítségével tudták megfékezni. Az okozott kár elég jelentékeny.

Szolgáltatós gyógyszerárak Nagyváradon:

Szerdán Nagyváradon a következő gyógyszerárak tartanak szolgálatot:
Mátyás király, Str. Vlăhuța No. 46. Telefon 21-34. (Ajtay).
Irgalmasok, Bulevardul Regele Ferdinand 27. Telefon 14-84.
Minerva, Piața Unirii.
Sabina, Piața Mihai Viteazul. Telefon 15-28.
Salvator, Str. Alexandri. (Németb). Telefon 16-07.

AZ EGYHÁZ ÉLETEBŐL

Az Egyházi Törvénykönyv és Gaspari bíboros

AZT SZOKTÁK MONDANI, hogy a jó törvények csak a gyakorlatban, az életben bizonyítják be jóságukat. Ehhez pedig hosszú évek, sokszor évtizedek szükségesek. Az Egyházi Törvénykönyv már több, mint két évtizede irányítja a Világegyház életét. Ez az idő elégséges ahhoz, hogy jó, esetleg rossz tulajdonságait is mérlelje.

Érdekes megfigyelni azt, hogy éppen az utolsó két évtized a mai Egyház életében az az idő, amelyet a történelmek és más esemény-látók jellemezéssel, kiemelkedéssel, a lelkieknél való elmélyüléssel, hatalmas missziós lendülettel jellemzőnek. Arra még keveset gondoltunk, hogy ennek a nagyarányú történelmi fellendülésnek gerincet adó lelke éppen az Egyházi Törvénykönyv.

Talán jobban észre is vettük volna, ha zölközésekkel, surlódásokkal járt volna a bevezetése. Akkor talán többet beszélnének róla az emberek. Így azonban egészen természetesnek vesszük, hogy az élet magától értetődése árad ki minden intézkedéséből. Ugy tekintünk rá, mintha jensőbb sugalmazására egy modern Héreb-hegyről kaptuk volna. Valahogy így is van. Mert a Szentlélek határozottan közreműködik az Egyház történelmi útjának kialakulásában. De az eszközök, a közvetlen munkások — emberek voltak. Kiváló nagy tudósok, szentéletű férfiak.

Azt is tudjuk, hogy a világ összes püspökei elküldték megjegyzéseiket, hozzászólásaikat a készülő Törvénykönyv minden paragrafusához. Ezért az elfogadása is egyhangú volt.

A Törvénykönyv összeállításának két nagy alakja: a megboldogult Gaspari bíboros államtitkár és Serédi bíboros-hercegprímás. Gaspari bíborosról éppen az egyházi Törvénykönyvvel kapcsolatban érdekes epizódot közöl most egy francia folyóirat. Ez a kis epizód mutatja, hogy mennyire az élet közvetlenségéből és melegségéből fakadnak a legnagyobb dolgok is. Az epizódot maga Gaspari bíboros mesélte el: „A kodifikáció nagy munkája már sokat haladt előre, de még befejezetlen volt. Kissé fáradtan és leverten a jezsuita atyák castelgandolfoi házába vonultam lelkigyakorlatra. Az atyák különös jósággal fogadtak és ez a lelkigyakorlat, ez a pihenés igen sok jót tett testemnek és lelkemnek egyaránt. Eppen Odeschalchi bíboros, a pápa vikáriusának az életén gondolkodtam, aki levetette a bíort és a társaságba lépett, amikor az a gondolatom támadt, hogy követnem kell a példáját. Visszatértem Rómába és jelentkeztem a jezsuiták általános főnökénél, P. Wernznel, aki egyébként nagyon jó barátom volt. Kértem, hogy vegyen fel a társaságba.

P. Wernz meglepődött a kérésén, aztán rövid idő múlva mosolygva válaszolt:

— Én nem veszem fel és a Szentatyá sem fogja ezt Eminenciádnak megengedni.

— Megkérdezhetem, hogy miért? — felelt Gaspari bíboros.

— Azért, mert eminenciádnak be kell fejeznie az Egyházi Törvénykönyvet.

— Óh, azt valaki más jobban elvégzi, mint én.

— Nem. Ha eminenciád nem dolgozik rajta a kihirdetésig, a Törvénykönyv munkálatai abba-maradnak.

— Akkor hát le kell tennem gondolatmonról.

Az Egyházi Törvénykönyv pedig elkészült és már több mint húsz éve igazolja, hogy Péter Wernzet a Gondviselés irányította, amikor elkelő jelöltjét elutasította. P. I.

Ahogy az Egyház ítélkezik

Róma, augusztus hó. Az „OSSERVATORE ROMANO” még az elmúlt júliusban közölte a Szent Officium döntését, amelyben megszüntetik a francia royalista lap „L'Action Francaise” olvasási tilalmát. A tilalom megszüntetésének nincs visszaható ereje és nem jelent semmiféle hozzájárulást a mozgalom eszméihez és hirdető tanaihoz, sőt újabb kijelentés történt olyan értelemben, hogy a vallási kérdéseket élesen el kell határolni a tisztán politikai kérdésektől.

A mozgalom vezetői már évekkel ezelőtt kérték az olvasási tilalom megszüntetését. A lap vezetői ismételtlen kifejezésre juttatták a Szentmisék iránti hűségüket és engedelmességüket továbbá hangsúlyozták korábbi tévedéseik elvetését. Kérésüket XII. Pius pápa trónralépése után is megisméltették és most az illetékes Kongregáció, a Szent Officium, megszüntette a lapra kimondott olvasási tilalmat.

Meghalt a nagyváradai Katolikus Eör háznagya. Nagyváradon kedden reggel 7 órakor hosszú szünet után, 69 éves korában meghalt bobovai Bobovszky János nyugalmazott vármegyei tisztviselő, a Katolikus Kör háznagya. Bobovszky János fiatalabb éveiben saját bírtokán gazdálkodott, majd közigazgatási pályára lépett. 1913-ban nevezték ki a biharmegyei vármegye-házán irodatisztnak és itt dolgozott 1922. évig, amikor nyugdíjba vonult. 1928-ban a Katolikus Kör háznagyának választották meg, amely tisztét lelkes ügybuzgósággal és pontossággal töltötte be. 1929-ben egyházközségi gondnoknak nevezték ki a újabb megbízatását is halálát megelőző betegsévéig a tőle megszokott lelkiismeretességgel látta el. Buzgó katolikus volt. Tagja volt az Urak Mária Kongregációjának és tevékeny részt vett minden karitatív és vallási megmozdulásban. Gyászolják felesége öv. Bobovszky Jánosné szül. palatini Zách Etelka és gyermekei Ferenc, János és Blanka, valamint kiterjedt rokonság. Temetése 8-án délután 7 órakor lesz a Rulikovszky-temető kápolnájából. Az engedélyt szentmisét augusztus 10-én reggel 9 órakor mutatják be az olasz plébánia templomban.

Az Iparos Otthon visszaadását követelték Szatmáron. Saját tud. A kisiparosok Uniójának szatmári csoportja most tartotta meg rendezési közgyűlését. Ennek befejezése után megkezdődött a kisiparos Unió Szamos tartományi csoportjának kongresszusa, amelyen Samoilă és Măzărre szenátorok is résztvettek. A kongresszuson megbeszélést kellett Konrád Gedeon, a szatmári Iparos Otthon elnökének felszólalása, aki bejelentette, hogy a vezetése alatt álló, tekintélyes számú iparostáborral együtt belép az unióba. Követeli azonban, hogy az Iparos Otthon hatálya ne érjen elvett ingatlanát, amelyet a bíróság már egyezbén visszavált, adják vissza. Kérte a jelenlévő szenátorokat, hogy a szatmári iparoság további szabad fejlődése érdekében harcoljon ennek az ügynek a sikere érdekében. Végül bejelentette, hogy a szatmári iparoság írásba foglalva, hozzá szerelmeit a két szenátor tudomására, akik ez új politikai korszakban, amikor minden vonalon a fejlődés menetét igyekeznek a kormány bizalmasi, eredményesen dolgozhatnak az iparoság érdekében.

GABONÁT VASUTI KOCSIÉRT. Berlinből jelentik: Érdekes cserét csinál Argentína Németországgal: 14 millió márka értékű mozdonyt, hálókocsit és tehervagonokat rendelt s az összeg kiegyenlítésére 100.000 tonna búzát s a fennmaradó érték arányában még más gabonát és gyapjút ad. A megegyezés megtörtént s a szállítási határidő mindkét részről hat hónap.

Elfogtak egy ál-ellenőrt. Temesvár. Saját tud. A pénzügyigazgatóság a napokban közleményt tett közbe, amelyben a közönség figyelmét felhívta egy Ciocarlie Titu nevű ál-kontrolor üzelméire. A közlemény szerint Ciocarlie pénzügyi ellenőrnek adja ki magát s ilyen cím alatt különböző kijárásiakra ajánlkozik s ezekre a felektől természetesen pénzt vesz fel. A bűnügyi rendőrség közegei most az ál-pénzügyi ellenőrt az utcán felismerték és bevitték a rendőrségre. Ciocarlie őrizetbevétele azért történt, mert a bíróság lefoglalási végzését adott ki ellene. Szélszárnyoskedés miatt ugyanis a bíróság régebben kétezer lei pénzbírságra ítélte s most, miután a bíróságot meg nem fizette, fogházbüntetés kell helyette kitöltenie. Ciocarlie ellen egyébként „ellenőri” szereplésével kapcsolatban feljelentés is érkezett a rendőrségre. Megállapították, hogy hol pénzügyi ellenőrként, hol pedig betegsegélyező pénztári ellenőrként szerepelt és italmérségi engedélyekre, adóügyek és betegsegélyező ügyek elintézésére vett fel pénzeket, amivel becsapta a hisztérikeny embereket. Egyébként régebben a betegsegélyező pénztár tisztviselője volt. A bűnügyi rendőrség most felhívással fordult midazokhoz, akiket Ciocarlie becsapott, hogy jelentkezzenek és tegyék meg ellene a feljelentést. Így akarják teljes büntetéstől megszabadítani.

VAKMERŐ LEÁNYRABLÁS TÖRTÉNT BRASSÓ EGYIK NEPTÉLEN UTCÁJÁN. Brassóból jelentik: Szokatlan támadás játszódott le Brassó egyik neptelen utcáján. Egy huszonhárom-huszonnégy év körüli brassói fiatalember egy leánnyal sétált az utcán. Közben egy gépkocsi állott meg közelükben s két ismeretlen férfi szállt ki belőle. Egyikük megragadta a leányt és a gépkocsiba vonzolta, miközben társa a leány kísérőjét huszonöt késszurással megsebesítette. A fiatalember összeesett, a késelő leányrablók pedig elrobogtak a gépkocsin. A súlyosan megsebesített fiatalembert válságos állapotban a Măzărre kórházba szállították. A hatóság felleve szerint a vakmerő leányrablók eltűntek a városból.

Kinevezték a dévai munkabírók elnökét. Saját tud. Több mint másfél éve bíróság nélkül állanak a munkásügyek Déván, mivel a munkabírószék nem neveztek ki bírót s így ez nem folytathatta működését. Ez a helyzet az ügyvédek részére is nagyon kellemetlen volt, mivel mind más és más, de valamennyi ügyben mindig illetéktelen fórumokhoz voltak kénytelenek az ilyen természetű perket benyújtani, hogy a perbeadástól el ne késsenek. Emiatt legutóbb is az ügyvédek memorandummal fordultak az igazságügyminiszterhez, kérve a bírósághoz a tisztviselő, illetve bírák kinevezését. Az igazságügyminiszter most kinevezte az egyik bírót a bírósághoz, Petru Morosievicz bíró személyében. A munkabírószék csak szeptember elején kezd meg hivatalosan működését.

KANADA ÚJ ARANYMEZEJE. Montrealból jelentik: Kanadában a Nagy Rabszolgától északra hatalmas aranymezőkre bukkantak. Ez a legújabb aranyelfordulás, hír szerint, igen gazdag. Illetékesek még nem intézkedtek a kiaknázás felől.

Száz éves bányási asszony. Temesvár. Saját tud. Hidasliget bányái német közösgében öv. Jordánné született Baumchen Margaréta most érte meg századik életévét. Az idős matróna, aki igen vallásos asszony, Isten különös kegyelmének tudja be, hogy a magas kort elérhette. Jordánné szombaton ülte meg századik születésnapját. Ebből az alkalomból a közösg egész lakossága ünnepelte. Az ünnepség a templomban kezdődött, ahol Bán Gyula plébános mondott szentmisét. A százéves matróna hét gyermeke, öt unokája, tizenegy dédunokája is megjelent. A falu ifjúsága száz aranykalászból font koszort nyújtott át.

Elfogták a piacon a 15 mázsa hagyma tolvaját. Marosvásárhely. Saját tud. A marosmegyei Luka-Ilencfalván köztudomásúlag nagy hagyma- és zöldségtermelést üznek a gazdák, amiből természetesen igen szép jövedelmük van. A fiutaházi Szójka János, Elek Ferenc, Nagy Péter és Koncz Miklós kilesték, hogy a múlt éjjel Szász Elek, Kőkősi Viktor, Vásárhelyi István ilencfalvi gazdák hagymatábláit senki sem őrzi a tulajdonosok közül s ezért Szekerzsi Albert éjjeliőr segítségével a hagymatáblákból 15 métermázsa hagymát loptak el, amit ezekereken még az éj folyamán beszállítottak a marosvásárhelyi piacra. A nagyarányú lopást azonban a gazdák még hajnalban észrevették s a csendőrség segítségével el is fogták a tolvajokat.

Temetések. Vargha László 82 éves korában Nagyváradon meghalt. Temetése szerdán délután 6 órakor lesz a Havassy-kápolnából. — Bobovszky János 69 éves korában Nagyváradon elhunyt. Temetése szerdán 7 órakor lesz a Steinberger-kápolnából. (Erdélyi „Concordia”)

ÓRIASI TÜZVÉSZ PUSZTÍTOTT HAVANNA SZIGETÉN. Havannából jelentik: Borzalmas tüzvész pusztított a havannai kínai városrészben. A tüz keletkezésekor nagy szélvihar vonult el a város felett, ami még fokozta a lángok gyors terjedését. Egy papirgyár és egy dohányraktár teljesen megsemmisült. A kár meghaladja a 2 millió pezót.

Vonatok száza robogtak el egy sínek közt alvó részeg matróz felett. Newyorkból jelentik: A newyorki földalatti vasút pályafenntartó munkásai hajnalban hangosan horkoló embert találtak a vágányok közt mélyedésben. A vonatok száza robogtak el az alvó fölött, anélkül, hogy hajtászála megörbült volna. Midőn nagynehezen felkeltették, eleinte csak ezt dadogta: Soha életemben nem aludtam ilyen jóízűen. Később kiderült, hogy Worshaw Pál seattlei tengerész, aki a newyorki matrózkocsmák alapos tanulmányozása után hatalmasan beszeszelt állapotban az egyik földalatti állomásra támolygott, a peronról a pályára dülöngélt tovább, s ott összeesett és elaludt. A rézegek közmondásos szerencséjével hosszában esett a vágányok közé.

VERSENYVIZSGÁK REPÜLŐGÉP ÉPÍTŐ MÉRNÖKÖK KIKÉPZÉSÉRE. Bucurestiből jelentik: A tengerészet és repülés számára szükséges mérnökök kiképzése céljából augusztus 17-én versenyvizsgát rendeznek a Bucurestii repülőterei iskolában, hogy a vizsga során kiválasztottakat a párizsi repülőgép építészeti főiskolára küldjék. Jelentkezhetnek 31 éves aluli tengerész, repülő és más fegyvernembeli tiszték és a hazai politechnikai főiskoláknak legalább az első évet végzett növendékei. A tanulmány kiküldetésre kiválasztottak havi 5000 lei ösztöndíjat kapnak. Részletes utasítások a Hivatalos Lap 5-iki számában olvashatók.

Torda kultur-ünnep. Saját tud. Minden tekintetben sikerrel folyt le Tordán a Magyar Iparosok 60 éves jubileumi ünnepsége, amely kedves találkozója volt a város és megye magyarságának. A délelőtti ünnepi istentisztelet után az egyet székházában díszközgyűlés volt dr. Vertán Endre díszelnök elnöklésével. A közgyűlésen felolvasták az egyet 60 éves történetét, mely az egyet szép fejlődését tanúsította. Ezután az üdvözlések következtek. Az orsz. képviselőnek nevében gróf Teleki Ádám, a Magyar Népközség nevében dr. Arkosi Jenő lelkész beszélt nagy hatással. Az elnöki zárszóval véget ért közgyűlés után a közönség kivonult a temetőbe, ahol megkoszorúzták K. Nagy Imre és Farkas Miklós néhai egyet elnökök sírjait. Ezután 200 terítékes közebe volt az egyetben. Este műsoros táncestély volt. Az egyet műkedvelői nagy sikerrel adták elő „A vöröshajú” című népszínművet Háltich Béla rendezésével.

SZÍNHÁZ-MŰVÉSZET

A kolozsvári Magyar Színház gazdag műsorral kezdi új évadját

Kádár Imre igazgató a magyar szinpadai írók legjobb alkotásait kötötte le

Kolozsvárról jelentik: Kádár Imre dr., a kolozsvári Thália színház kiváló igazgató-főrendezője most érkezett haza külföldi útjáról, amelynek során főképpen a színház jövő évi műsoráról gondoskodott. Az újságírók felkeresték Kádár Imrét, aki elmondotta, hogy Budapestten felkereste a színházi ügynökségeket és írókat, akiktől beszerezte a legfrissebb szinpadai termékeket.

— Lekötöttem Hunyady Sándor most készülő vígjátékát — mondotta. — a mely a pesti bemutatóval egyidejűleg kerül színre Erdélyben is. Hunyady Sándor meghívott Siófokra, ahol az „Alvilági házaspár” című vígjátékát írja Két felvonásra már teljesen készen van és meggyőződésem, hogy ez a páratlanul mulatságos és egyben mély emberi darab felül fogja mulni a „Feketeszáru cseresznye” nemzetközi sikerét.

Kádár Imre dr. ezután elmondotta, hogy lekötötte még Bókay János „Feleség” című legújabb vígjátékát, amely novemberben kerül színre a budapesti Nemzeti Színház kamaraszínházában Páger Antallal és Bajor Gizivel a főszerepben. A kitűnő vígjátéknak ugyancsak novemberben lesz Kolozsváron is a premierje

A kolozsvári színház igazgatója megszerezte továbbá Kodolányi János „Földindulás”, Csáthó Kálmán most készült vígjátékát, a „Sült krumpli”, Éri Halász Imre a „Telováltó”, Vaszary János „Szép az élet”, Heltai Jenő „Ezeregy éjszaka”, valamint a most készülő Molnár Ferenc vígjáték előadási jogát. A zenes darabok közül Erdélyi Mihály két nagyszerű operettjüdjonsága, a „Zimberi zombori szép-asszony” és a „Dalol a nyár”, azonkívül Siklóssy-Feleki operettje, a „Mégis szép az élet”, Vaszary János és Losonczy Dezső spányoltárgyú zenés vígjátéka, Szilágyi László és Fényes Szabolcs „Pusztai szerenád” című és Szilágyi László-Eisemann „Tokai asszu” című nagyszerű operette kerül Kolozsváron, illetve Erdélyben is színre. Az idegen szerzők alkotásai közül Hoare Patricia „Orvoskisasszony”, Bira-beau „Szerellem gyümölcse”, Londsal „Ne bántsd a másét”, Ruget „Boldog órák”, Anulh „Utazó pögyyász nélkül” című színművek kerültek lekötésre.

Kádár Imre dr. szinigazgató végül kijelentette, hogy körülbelül két hét múlva kezdik meg a társulat újjászervezését.

A nyár Velencében

*

Velence, augusztus hó.

Európa az idén otthon nyaral. Az ég viharos, a valuta kevés. Velence, a tenger királynője meglepve néz körül. Udvarlói elmaradtak, a varázslatos velencei éjszakában most a velenceieknek szól a gitár. Külföldi kevés van. A lagúnákon könnyedén siklanak a gondolák, a koffer-hekatombákkal utazó amerikaiak nagy részt elmaradtak. Angol is kevés van. Német vendég sincs sok. Annál több a magyar.

A jelszó a belső vándorforgalom. A vasúti kedvezmények, intézményes, tömeges utaztatások rendszere mindent pótol. A nemzetközi gócpontokon észrevehetően kisebb a forgalom, de a kis városok, községek pályaudvarai telve vannak. A kis balillák feketéinges csoportjai a pályaudvarokon sokszor Murillo esetjére méltóak. Utazástól, várakozástól elfáradt pöttöm gyerekek kis csomagjaik között alszanak, járszanak, nagy szemekkel bámulnak bele a pályaudvar forgatagába, amíg azután a parancsra felpattannak és indulnak a fenntartott vagon felé. Szemmel láthatólag legegyszerűbb osztályokhoz tartozó emberek tömege utazik és a Szent Márk-tér, amely már régen nem az angol lordok kiváltsága — ma igazán minden oldalról.

A turisták különböző csoportjai között van egy, mely semmiféle világpolitikai feszültségben nem engedi megzavarni utazási terveit, ha lehet ugyan rendszert találni bolondos, jókedvű, ötletszerű ide-oda utazgatásban, amelyben sokszor egy felületes főri az irányító erő. A rettenhetetlen kedvű utas típusa az amerikai egyetem hallgató és a college-girl, amely ma is úgy utazik Európában, mintha nem volna világpolitika. Velence egyetlen igazán mondán bárját, a Harryt bárt, ma is megtöltik a jókedvű, mókázó amerikai ifjak. Az egyetemi jelvényt vászonkabátjukba nyomtatva, a hátukon hordják. Persze csoportosan utaznak, 4-5 fiú és ugyanannyi leány. De mintha a fiúk vették volna át a vezérserepet, még az öltözködés terén is. Tarkábbak, mint a leányok. Mindegyik, élénk-kék- és barnaszínű santung-nadrágot visel és akad közöttük olyan merész újtó, aki a strandon virágos imprime inget hord.

A Lidó is csendes még és az első sorban fekvő kabánáért nincs olyan tülekedés, mint más évben. Ami luxus, az külföldre van beáramlva s ami a külföldre vár, az keréssé keresit. Az Excelsior előtt lehorgonyzott vitorlásan vígan szól a gramofon, repül a vízi-sí, de az igazi élet az olcsóbb strandokon zajlik.

A nevezetes külföldi vendégek koronázatlan fejedelme vitathatatlanul Douglas Fairbanks, aki, ha nem is szokell úgy, mint a Don X. című felejthetetlen filmjében, még mindig jóképű, javakorabeli gentleman és világoskék ruhában, miniatűr bajszával fiatalos benyomást kelt. Állandó társaságához tartozik Constance Bennett hollywoodi filmszínésznő, aki a Lidó legelegánsabb hölgyvendége. Törékeny, karcsú jelenség, mindennap ugyanolyan színű strandruhát visel, mint amilyen estélyi ruhát viselt az előző este. A modern sportlédi első díját viszont kétségen felül Muráti Lili viszi el, aki esokoládé barnára silve, gyűjti az erőt a jövővi szezonra, kihasználva az összes vízi sportok által nyújtott lehetőségeket, az úszástól a vízi-síig.

Az augusztus mozgalmassábnak ígérkezik és remélhetőleg a szeptemberi zenei ünnepekre teljes erővel megindul a szezon. Már az augusztusi sportesemények iránt is nagy az érdeklődés. A vitorlás és motoros-versenyekre szorgalmasan készül az ifjúság. Volpi gróf hatalmas vitorlása is már a Lidó előtt horgonyoz. A sport, művészet, zene varázsereje ide fogja vonzani a megszokott nemzetközi közönséget és a Lidó, Velence szezonja teljes erővel megindul.

SPORT

A harminckilencéves Gáll Lajos biztosan nyerte Románia maratóni futóbajnokságát

A nagyváradi Krupka kitűnő eredményekkel Románia tizpróba-bajnoka

Brassóból jelentik: Vasárnap délután bonyolították le Románia váltó, maratóni és tizpróba bajnokságainak első részét, melyen három új országos rekord született meg a váltószámokban. Részletes eredmények:

Románia maratóni futóbajnoka Gáll Lajos Brassó 2 óra 54 perc 26 mp.-cel; 2. Tartareanu, Viforul Decia, 2 óra 58 p. 39.4 mp. 3. Balbauc, Astra Brassó, 3 óra 09 perc 33 mp.; 4. Zinopol, Gloria CFR 3 óra 11 perc 53 mp.; 5. Lányi (klubon kívüli) 3 óra 17 perc 33 mp. 15 induló, 8 befutó.

3x1500 m.: 1. Viforul Dacia 15 ponttal; 2. St. Román 18 ponttal; 3. KTV Brassó, 19 ponttal. A legjobb időt 1500 m.-n Radu Ionita, Viforul Dacia, érte el 4 perc 17.6 mp.-cel.

4x400 m.: 1. Venus, 3 p. 36.6 mp. Országos ifjúsági rekord! 2. St. Román 9 p. 39.8 mp.; 3. Viforul Dacia, 3. perc 44.1 mp.

4x100 m.: 1. Venus, 44.: mp.; 2. Viforul Dacia 46.6 mp.

4x800 m.: 1. Viforul Dacia, 8 perc 26.1 mp. Országos rekord! 2. St. Román, 8 p. 49.8 mp., 3.

Venus, 8 p. 55 mp. Országos ifjúsági rekord!

Románia tizpróba-bajnokságának első részét vasárnap, második részét hétfőn bonyolították le. A bajnoki címet Krupka, a nagyváradi Esta Sun kiváló atlétája nyerte meg a brassói Kreisel előtt. A verseny meglepetése az, hogy Stoichitescu, aki vasárnap vezetett a bajnokságban, hétfőn feladta a küzdelmeket.

Részletes eredmények a következők:

Románia 1939 évi tizpróba bajnoka Krupka Esta Sun, Nagyvárad 5377 ponttal. 2. Kreisel, Brassó 5161 ponttal. 3. Csáklány Venus 5138 ponttal. 4. Neumann Politechnika 5059 ponttal. 5. Jekel Brassó 4881 ponttal. 6. Dimus Soimii Kolozsvár 4823 ponttal. 7. Kiss Esta Sun 4264 ponttal. 8. Matei Esta Sun 3937 ponttal.

Krupka részeredményei a következők: 100 m.: 11,8 mp., távolugrás: 599 cm., súlylökés: 11 m., magasugrás: 155 cm., 400 m.: 54,3 mp., 110 két: 17,7 mp., diszkosz: 31 m. 44 cm., rudugrás: 260 cm., gerelydobás: 48 m. 42 cm., 1500 m. 4 p. 45 másodperc.

Bercelly nyerte Magyarország kardvívóbajnokságát

Budapestről jelentik: Magyarország ezévi egyéni kardvívóbajnokságát vasárnap rendezték meg a legjobb magyar vívók részvételével. A mindvégig magasnívójú és rendkívül izgalmas küzdelmekből Bercelly került ki győztesen, ami annál értékesebb, mert a mérkőzések legnagyobb részét — léhrándulása miatt — sántítva vívta le. Bercelly 7 győzelemmel lett bajnok. 2. Maszley 6 győz. 3. Rajesányi 6 győz. 4. Gerevich 5 győz. 5. Kovács 4 győz. 6. Kőszegi 3 győz. 7. László. 8. Palócz. 9. Pesty.

„Sikerült megtörnünk a magyarok hegemoniáját“

A német lapok érthető nagy örömmel írják Németország vízipólócsapatának győzelméről a Horthy Kupában.

„A Horthy Kupa-győzelem egyet jelent az Európa-bajnoksággal írja az egyik lap. Sikerült megtörnünk a magyarok vízipólóhegemoniáját. Őt kemény küzdelemben vívta ki a német együttes ezt a világra szóló győzelmet. Bízunk lehet Itália csapata, hogy pontot tudott elrabolni a mieinktől. A németek tehát az európai vízipóló nemzetek élére verekedte fel magát az olimpia előtti évben. Remélhetőleg ez a nagy eredmény további munkára serkenti a mieinket. A csapatnak most arra kell törekednie, hogy ezt a formát Helsinkiig megtartsa.“

A német csapat a torna legszerencsésebb együttese volt.

1. Az olaszok ellen 20 mp.-cel a befejezés előtt egyenlítették.

2. A magyarok ellen 15 mp.-cel a befejezés előtt vágták be a győzelmet jelentő gólt.

3. A hollandok ellen 25 mp.-cel a befejezés előtt dobták a győzelmet jelentő gólt.

4. A belgák ellen az utolsó másodpercben a kapuja védett ki egy Issele-lövést.

A kolozsvári kerület vízipóló-bajnokságának mérkőzéseit hétfőn folytatták. Napoca—CFR 4:3 (1:1). A KAC ellenfele a Haggibor és az Universitatea ellenfele a KMSC csapatai nem tudtak mérkőzésekre kiállni, s ezért 3:0 arányban elvesztették mérkőzéseiket.

Helsinki-ben a hétfői atlétikai viadalon Tuominen a 10 ezer méteres síkfutásban 30 p. 07.6 mp.-es nagyszerű idővel győzött, mely alig maradt el Salminen 30 p. 05.5 mp.-es világrekordjától.

Londonban hétfőn nemzetközi atlétikai versenyt tartottak, melynek meglepetése az, hogy a 3000 méteres síkfutásban a finn világrekorder Mäki csak óriási küzdelem után tudta legyőzni a magyar Ceplárt, Mäki ideje 13 perc 59.7 mp., a magyar versenyzőé, mint második 14 perc 00.8 mp. volt. A gerelyvetésben az észak Sule győzött 69 m. 50 cm.-rel, a magyar Várszeghy harmadik lett 64 méter 58 cm.-rel.

Apróhirdetések

Lakás

szavanként 3 lei

Kiadó

négyszobas modern lakás november 1-re. — Nagyvárad, Strada I. C. Bratianu 27. szám.

Kiadó

kétszobás, előszobás, komfortos lakás, aug. 1-re. Nagyvárad, Str. Tache Jonecu 25. szám

Kétszobás

utcai lakás, ugyanott butorozott szoba kiadó. Nagyvárad, Str. Tache Jonecu 58. szám.

SZOLID,

keresztény tisztviselő leány keresztény uris családnál teljes ellátást keres. Lehetőleg külön szobával. Cím a kiadóhivatalban.

Kiadó

háromszobás, fűdőszobás, komfortos lakás október 1. vagy november 1-re. Nagyvárad, Str. Nicolae Zsiga 54.

Egy utcai szoba

előszobával kiadó azonnal is. Nagyvárad, Str. Andrei Muresanu 9. sz.

2 szobás

komfortos lakás szeptember 1-re kiadó. — Nagyvárad, Regele Ferdinand 49, illetve Str. Parintele Danila 7 sz.

1 szobás,

konyhas lakás elsejére kiadó. Tariján, Nagyvárad, Str. Decabal 10.

Hűlőféle

szavanként 3 lei

Két leányt

iskolai idenyre, teljes ellátással vagy magános urinót vállalatok. Címét a kiadóba kér.

Góldu

román szekcióról érettségizett diák, tanítványt vállal. — Cím: Szentmiklóssy, Nagyvárad, Str. Nicolae Zsiga 32. szám.

Adás-vétel

szavanként 3 lei

Eladó

egy telken lévő 2 kis ház, esetleg külön is. Ugyanott eladó egy tolettükör, ruhás szekrény és egy ágy. Nagyvárad, Str. Clemenceau No. 13. Kommendánsrét.

Allást keres

szavanként 1 lei

A fényképészet

minden ágában jártas, gyakorlott segéd leány, állást keres. „Gyakorlott munkaerő” jellegű a kiadóba.

Bejárónőnek

elmenno azonnal kisb családnál. Nagyvárad, Baranyi Józsefné, Hosszú-utca 24. szám.

LEGUJABB

Afasiszta államhadi elmélete

Pariani olasz hadügyi államtitkár cikke. Alló háboru helyett gyors döntés kierőszakolása

Rómából jelentik: Pariani tábornok, olasz hadügyi államtitkár a „Rasegna Italiana”-ban ismerteti a fasiszta államhadi elméletét. Cikkében a többi között a következőket mondja:

— Az alló háboru, amely az ellenfél lassu kifárasztásával remél győzelmet, nem felel meg a fasiszta Olaszországnak. Ez ellentétben áll a fasiszta eszellemmel és a olasz gazdasági élet vas-törvényével. Még ha súlyos áldozatok árán meg is nyernénk az alló háborut, nem tudnánk biztosítani annak gyümölcsét olyan harmink félével szemben, amely akkor lépne fel ellenünk, amikor már elvéreztünk. Az Olaszországnak megfelelő háboru a gyors lefolyásu háboru, vagyis az ellenséges haderőknek rövid időn belül való elpusztítása. Olaszország egész hadi szervezete ennek megfelelően van felépítve és az egész fasiszta államszervezet ezt a célt szolgálja. A gyors lefolyásu háboru célja az ellenség védővonalának

áttörése és a siker maximumának kihasználása. Ez pedig az erők megfelelő koncentrációjával lehetővé válik. A modern háboruban döntő szerepe lesz a hadsereg szellemének.

A Felső-Adige vidéki német lakosság átköltöztetése Olaszországból Németországba.

Rómából jelentik: A fasiszta és fasiszta karmarában törvényjavaslatot nyújtottak be, mely szerint Felső-Adige vidékén élő német származásu és németnyelvű lakosok, akik Németországba akarnak költözni és a német állampolgárságot akarják fölvenni, elvesztik az olasz állampolgárságot. Az olasz állampolgárságról az ilyeneknek le kell mondaniuk még az átköltözés előtt. Ez a rendelkezés az átköltözött leszármazottakra is vonatkozik.

Bulgáriai parlamenti képviselők baráti nyilatkozata Románia iránt

A bulgár képviselők Bucurestiből tovább utaztak Moszkvába

Megírtuk, hogy huszonnégy Moszkvába tartó bulgár képviselő Bucurestin átutazva, egy napot töltött a román fővárosban, amelynek nevezetességeit megtekintette. A bulgár képviselőket a román hatóságok igen szívélyesen fogadták. Elutazásuk előtt a bulgár küldöttség vezetője, Govedaroff képviselő, a bulgár parlament külügyi bizottságának elnöke a következő nyilatkozatot tette a saját képviselői előtt.

— A figyelem, amelyet Romániában irántunk tanúsítottak, nagyon kellemesen érintett minket és élénk emlékezetünkben fogjuk megőrizni a szíves vendéglátó román népet. A fogadtatás, amelyben a román kormány részesített bennünket és a személyiségekkel folytatott beszélgetések, akikkel rövid bucuresti tartózkodásunk alatt találkoztunk, megerősítették minket baráti érzésünkben és abban a meggyőződésünkben, hogy a népeink közötti megértés és együttműködés a legjobb eszköz arra, hogy

függetlenségünket és jövőnket a Balkánon megvédjük. A román-bulgár barátság természetes valami és magától érthetődik, hogy ennek a két nemzetnek a jövőben szorosabban kell együttműködni. Hiszem, hogy az országaink közötti kapcsolatok megszilárdítása csak saját érdekeinket és a béke ügyét szolgálhatja. A népek mindenütt a békét akarják és a parlamentek, amelyek a népakarat megnyilvánulásai nem foglalhatnak el más álláspontot. Mi teljes szívünkkel határozott és biztos barátságot óhajtunk a román néppel; végleges megértést kívánunk, ami csak a két szomszédos ország közötti gazdasági és közművelődési kapcsolatok megerősítéséből alakulhat ki.

A bulgár képviselők az országból távozva táviratilag köszönték meg Gafencu külügyminiszternek a szívélyes fogadtatást, amelyben a román hatóságok részesítették őket.

Tízmillió ember áll fegyverben

Angol lapok megállapításai az európai feszült helyzetről. — Tilea londoni román követ megbeszélései Halifax külügyminiszterrel

Londonból jelentik: A „News Chronicle” megállapítja, hogy Európa különböző országaiban jelenleg 10 millió ember áll fegyverben. Ilyen körülmények között meg van a lehetősége a bonyodalmaknak még akkor is, ha azok kitörését senki sem kívánja. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a háboru ne lenne elkerülhető. Minden attól függ — írja a „News Chronicle” — hogy a békéfront tagjai milyen erős idegzetről tesznek tanúságot.

A „Times” megállapítja, hogy mindkét oldalon méreéklelet tanúsítanak, de azért újabb bonyodalmakra lehet számítani. Forster, danzigi körzetvezető repülőgépen Hitlerhez utazott újabb utasításért. A lap szerint csak ellenséges erők állíthatják azt, hogy Anglia a danzigi kérdésben bármely engedményt tenne. Strang hazatérése azt jelenti, hogy Moszkvában már csak technikai természetű kérdésekről van szó.

Londonból jelentik: A „Daily Telegraph” szerint Tilea londoni román követ a múlt héten hosszabb megbeszélést folytatott Halifax külügyminiszterrel. A lap szerint olyan kérdéseket beszéltek meg, amelyekről Tilea személyesen szá-

mol be Gafencu külügyminiszternek. E célból Tilea kedden Bucurestibe utazik.

Molotov a lengyeleket is katonai tanácskaszra hívja Moszkvába.

Londonból jelentik: A „Daily Express” szerint a moszkvai lengyel nagykövet közölte a lengyel külügyminiszterrel Molotovnak azt a kívánságát, hogy Lengyelország is küldjön megbízottakat Moszkvába az angol-francia-sovjet katonai tanácskozásra. Vorosilov hadügyi népbiztos ugyan is kijelentette Molotovnak, hogy a tanácskozásnak nem lenne semmi gyakorlati értéke, ha azon Lengyelország nem venne részt.

Az amerikai pénzügyminiszter európai körúton.

Londonból jelentik: A „Financial News” szerint a City körében azt hiszik, hogy Morgenthau az Egyesült Államok pénzügyminisztere európai látogatása során nagyfontosságú megbeszéléseket

folytat az angol és francia pénzügyminiszterekkel képviselőivel. A tanácskozásokon valószínűleg szó lesz az angol-francia-amerikai háromoldalú deviza-egyezmény felülvizsgálásáról is Morgentha Helsinkibe, Stockholmba és Oslóba is ellátogat.

Eszaki Írország a déliek ellen

Londonból jelentik: Ulster (északi Írország) rendőrhatalósága elrendelték, hogy csendőrök szállják meg Ulster és az ír szabadállam határát. Híre terjedt ugyanis, hogy Rassel, a szélső ír nacionalisták vezére a határvidéken tartózkodik. Rassel eddig nem sikerült elfogni.

Az amerikai postaügyi miniszter a lengyel köztársasági elnöknel

Varsóból jelentik: Moscicki lengyel köztársasági elnök fogadta az Egyesült Államok postaügyi miniszterét, aki péntekig marad a lengyel fővárosban. Később Krakkóba majd Budapestre utazik.

Kémszervezetet lepleztek le a bulgár fővárosban

Szófiából jelentik: Hivatalos közlemény szerint a bulgár fővárosban kémszervezetet lepleztek le. Sikerült leartóztatni a görög-macedóniai származásu Sanov, 65 éves tanárt, amikor egy idegen állampolgárnak fontos katonai iratokat adott át. Sanov olyan állást töltött be, amely lehetővé tette számára, hogy hozzájusson ezekhez az iratokhoz. Ugy Sanov tanárt, mint az idegen állampolgárt letartóztatták. Ez utóbbinak a nevé még nem tették közzé. Bulgáriában a kémkedésért halálbüntetés jár.

Új kormány Spanyolországban

Yague tábornok a kormány alelnöke. Suner megmaradt belügyminiszternek

Párizsból jelentik: A *Matin* jelentése szerint Franco tábornok befejezte az új spanyol kormány megalakítására irányuló tárgyalásait. Eszerint a kormány elnöke: Franco tábornok. Alelnök: Yague tábornok. (Ugyanaz, akit eddig a híresztelések száműzöttnek mondtak.) Külügyminiszter: Jordana. Belügyminiszter: Serrano Suner. Pénzügyminiszter: Ventozza. Hadügyminiszter: Vigon tábornok.

Más hír szerint Franco tábornok maga veszi át a belügyminisztérium vezetését és ez esetben Suner tárcanéklküli miniszter lesz.

Késik az angol-japán tárgyalások újra-felvétele

Tokióból jelentik: Craigie, angol nagykövet még nem kapta meg kormánya utasításait, amelyek alapján újból fölvehetné az angol-japán tárgyalásokat. Ezzel kapcsolatban a félhivatalos *Domei* ezt írja:

— Japánban mindjobban gyökeret ver az a meggyőződés, hogy ha tovább késik az angol kormány utasítása nagykövetéhez, akkor Japán helyesebben tenné, ha figyelmeztetné Angliát annak lehetőségére, hogy az értekezlet további halogatása kedvezőtlen fejleményekkel járhat.

Készült a Szent László-nyomda Rt. körforgógépén Nagyvárad, II. Károly király-ut 5. szám.

CENZURAT